

LAPPEENRANNAN-LAHDEN TEKNILLINEN YLIOPISTO LUT
School of Business and Management
Kauppatiede

Lauri Vettenranta

**OMAN PÄÄOMAN MAHDOLLINEN MENETTÄMINEN
JA SEN SEURAUKSET YHTIÖLLE ETTÄ
HALLITUKSELLE, CASE -TUTKIMUS**

Työn tarkastajat:	professori	Satu Pätäri
	tutkijaopettaja	Helena Sjögrén

TIIVISTELMÄ

Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
School of Business and Management
Kauppatiede

Lauri Vettenranta

Oman pääoman mahdollinen menettäminen ja sen seuraukset yhtiölle että hallitukselle, Case -tutkimus

Pro gradu -tutkielma
2021

81 sivua

Tarkastajat: Professori Satu Pätäri ja tutkijaopettaja Helena Sjögrén

Hakusanat: oma pääoma, negatiivinen oma pääoma, hallitus, vastuu

Pro gradu tutkielman tavoitteena on selvittää Case yritys X:ää hyödyntäen oman pääoman mahdollinen menettäminen ja menettämisestä koituvat seuraukset niin yhtiölle kuin yhtiön hallituksen jäsenille. Osakeyhtiö on oikeustoimikelpoinen ja silloin yhtiö on vastuussa varoista ja veloista. Helposti mielletään niin, että mikäli osakeyhtiöstä loppuvat varat syystä tai toisesta, niin korvausvastuuta ei ole kenelläkään. Tämä ajatus ei pidä kokonaisuudessaan paikkaansa, koska vastuu yhtiön talouden seurannasta ja hoitamisesta on yhtiön hallituksella. Mikäli hallitus laiminlyö ilmoituksen oman pääoman menettämisestä, sille tulee henkilökohtainen vahingonkorvausvastuu niistä veloista ja velvoitteista, jotka ovat yhtiölle tulleet sen jälkeen, kun oma pääoma on laskenut negatiiviseksi.

Tutkielma on Case -tutkimus ja tämän Case yrityksen hallitusta on myös haastateltu työtä varten. Case yrityksen tilinpäätöksiä vuosilta 2018, 2019 ja 2020 on analysoitu tutkielmassa. Lähteinä työssä toimivat suomalaiset virallislähteet, tieteelliset artikkelit, erilainen talouskirjallisuus sekä oikeuskäytäntö.

Tutkielmassa selviää, että yrityksen taloudellisen tilan seuraaminen on nuoren yrityksen osalta haastavaa ja helposti käy niin, että yhtiön hallituksella ei ole tarkkaa tietoa ja ymmärrystä niistä toimista ja vastuista, jotka heille kuuluvat.

ABSTRACT

Lappeenranta-Lahti University of Technology LUT
School of Business and Management
Degree Programme in Economics and Business Administration

Lauri Vettenranta

Possible loss of equity and its consequences for the company and the board of directors, Case -study

Master's Thesis

2021

81 pages

Examiners: Professor Satu Pätäri and associate professor Helena Sjögrén

Keywords: equity, negative equity, board, liability

The aim of the master's thesis is to find out the possible loss of equity and the consequences of the loss for both the company and the members of the company's Board of Directors by using Case company X. The limited liability company has legal capacity and then the company is liable for the assets and liabilities. It is easy to think that if a limited company runs out of funds for one reason or another, then no one has liability. This idea is not entirely true, as the responsibility for monitoring and managing the company's finances lies with the company's Board of Directors. If the Board of Directors fails to notify the loss of equity, it will incur personal liability for the debts and obligations that have accrued to the company after the equity has become negative.

The thesis is a Case study and the board of this Casd company has also been interviewed for this thesis. Case company's financial statements for 2018, 2019 and 2020 are analyzed in the dissertation. The sources in the work are Finnish official sources, articles, various financial literature and case law.

The thesis reveals that monitoring the financial condition of a company is challenging for a young company and it is easy for the company's board to lack accurate knowledge and understanding of the actions and responsibilities that belong to them.

ALKUSANAT

Tauon jälkeen sain otettua itseäni niskasta kiinni ja suoritettua jäljellä olevat kurssit loppuun, jotta minulla olisi mahdollisuus valmistua kauppätieteiden maisteriksi. Suurin työ oli ylivoimaisesti tämä lopputyö, joka tuntui siltä kuin armeijan aamut, että ne eivät lopu koskaan. Onneksi tämäkin työ lopulta valmistui.

Haluan kiittää omaa perhettäni siitä, että he antoivat minulle mahdollisuuden ja rauhan kirjoittaa työtä kaikessa rauhassa. Kiitän myös haastattelun kohteita kärsivällisyydestä ja rehellisistä vastuksista. Ei saa myöskään unohtaa ohjaajia professori Satu Pätäriä ja tutkijaopettaja Helena Sjögréniä, joiden kommenttien ja vankkumattoman ammattitaidon avulla sain tehtyä tämän työn.

Tampereella 6.6.2021

Lauri Vettenranta

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	9
1.1 Tutkimuksen tausta	9
1.2 Tutkimusongelmat ja aiheen rajaus	10
1.3 Tutkimusmetodi	11
1.4 Tutkimuksen rakenne	12
2. PERIAATE OMAN PÄÄOMAN PYSYVYYDESTÄ	13
2.1 Osakeyhtiön oma pääoma	15
2.1.1 Sidottu oma pääoma	15
2.1.2 Vapaa oma pääoma	16
2.2. Oma pääoma kirjanpidollisessa käsittelyssä	16
3. OMAN PÄÄOMAN MENETTÄMINEN JA TOIMET SEN PALAUTTAMISEEN JA ENNALTAEHKÄISEMISEEN	18
3.1 Toimenpiteet mikäli pääomasta tulee negatiivinen	19
3.2 Negatiivisen oman pääoman vaikutus yrityksen liiketoimintaan	22
3.3 Toimet oman pääoman palauttamiseen	22
3.4 Pääomalaina	23
3.5 Pääomasijoitus	24
3.6 Osakeanti	25
3.7 Osakepääoma alentaminen	27
3.8 Velan konvertointi	29
3.9 Muut keinot	29
4. HALLITUKSEN JÄSENEEN VASTUU TILANTEESSA, JOSSA OSAKEPÄÄOMAN MENETTÄMISEN REKISTERÖINTI ON LAIMINLYÖTY JA YHTIÖ ON YLIVELKAANTUNUT	33
4.1 Osakeyhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu	33
4.2 Syy-yhteys, tuottamusolettama ja huolellisuusvelvollisuus	34
5. MAKSUKYKYISYYSTESTI	37
5.1 Sisältö	37
5.2 Määritelmä	40
5.3 Informaation perusta maksukykyarviossa	42
5.4 Ajankohta ja varmennus maksukykyisyydestille	44
5.5 Arviointijakson pituus koskien maksukykyä	47
5.5 Hallituksen jäsenen vastuu laittomasta varojenjaosta	48
5.5.1 Vastuu yleisellä tasolla	48
5.5.2 Velvollisuus palauttaa saadut varat	48
5.5.3 Vahingonkorvaussäännös osakeyhtiölaissa	49
5.5.4. Rangaistussäännös osakeyhtiölaissa	50

5.5.5 Muut mahdolliset seuraukset	51
6. TILINPÄÄTÖSANALYYSI JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	54
6.1 Kannattavuuden mittaaminen	54
6.1.1 Vakavaraisuus	56
6.1.2 Omavaraisuusaste	56
6.1.3 Suhteellinen velkaantuneisuus	56
6.1.4 Nettovelkaantuneisuus	57
6.2 Tutkimuksen toteutus	57
6.2.1 Metodologia tutkimuksessa	57
6.2.2 Aineiston keruu	58
6.2.3 Tutkimuksen luotettavuus	61
7.CASE YRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI	64
8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	70
8.1 Johtopäätökset	71
8.2 Jatkotutkimus	72
LÄHDELUETTELO	73
LIITTEET	81

LYHENNELUETTELO

HE	hallituksen esitys
HO	hovioikeus
KKO	korkein oikeus
KPL	kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
LTKielto	laki liiketoimintakiellosta 13.12.1985/1059
TakSL	laki takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/758
YSL	laki yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47
OYL	osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
RL	rikoslaki 19.12.1889/39
TKL	tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Omaisuuden rakenne

Kuvio 2. Pääomarakenne

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Hallituksen taustatiedot

Taulukko 2. Yhtiön perustaminen ja vastuut

Taulukko 3. Budjetointi ja kustannuslaskenta

Taulukko 4. Kustannuslaskenta, % liikevaihdosta

Taulukko 5. Kannattavuus %

Taulukko 6. Rahoitusrakenteen kehitys

Taulukko 7. Tehokkuustunnuslukuja (tuhatta euroa)

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Osakeyhtiölaki (624/2006, OYL) uudistui vuonna 2006. Aiempi laki oli tullut voimaan vuonna 1978. Tässä vuoden 2006 uudistuksessa pääoman asemaa muutettiin ja samalla laskettiin vähimmäisosakepääoman määrää sekä luovuttiin pakkoselvityssäännöksistä. (Pihlajarinne, 2007.) Merkittävä muutos tapahtui heinäkuussa vuonna 2019, jolloin yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääoman määrä poistui kokonaan laista. Ennen tätä muutosta pääoman määrä tuli olla vähintään yksityisessä osakeyhtiössä 2 500 euroa. Julkisen osakeyhtiön pääoman määrän vaatimus pysyi ennallaan ollen 80 000 euroa. (PRH, OYL, 624/2006). Uudistus ei kuitenkaan unohtanut velkojainsuojaa, mikäli yhtiön pääoma vähenee merkittävästi. Yhtiön tulee tehdä rekisteri-ilmoitus sellaisessa tilanteessa, jossa yhtiön pääoma on laskenut negatiiviselle tasolle. Hallituksen vastuulla on tehdä ja toimittaa ilmoitus kaupparekisteriin. (OYL, 20:23.1.) Ilmoituksen avulla tieto pääoman menettämisestä on yhtiön yhteistyökumppaneiden saatavilla. Ilmoitus on tietyllä tapaa pelkästään informatiivinen, mutta sillä on hallituksen jäsenten korvausvastuun kannalta merkitys. Mikäli hallitus suoriudu sille annetuista velvoitteista tulee siitä korvausvastuullinen velkojia kohtaan. (Savela, 2015.) Yrityksellä jonka oma pääoma on laskenut negatiiviseksi on yleensä seurausta yhtiön tulevasta taikka jo olevasta taloudellisesta kriisistä.

Velkojien suojaussäännökset ovat osakeyhtiölaissa säädetty suojaamaan niin olemassa olevia velkojia sekä mahdollisia tulevia uusia velkojia. Säännökset suojaavat myös osakkeenomistajia. Oman pääoman vähentyessä omistajille on mahdollista ja suotavaa antaa aikaa järjestämään yrityksen asioita siten, että oma pääoma ei mene negatiiviseksi. Velkojien näkökulmasta on myös tärkeää, että yhtiö antanut varoituksen oman pääoman laskusta vajavaiselle tasolle. Suojakeinoilla halutaan estää mahdollinen manipulointi, joka kriisitilanteessa voisi tuntua kriisissä olevalta yhtiöltä helpolta ratkaisulta. Erilaisia oikeudellisia suojakeinoja ovat rekisteröinti velvollisuuksien julkisuus sekä varoja turvaavat säännökset niin varojen jaon että varojen pysyvyyttä koskevien säännösten avulla (KHT-yhdistys, 2010).

Oman pääoman tarkoituksena on, että yritys pystyisi selviytymään sitä koskevista velvoitteista ja kaikista juoksevista kuluista. (Leppiniemi, 2012). Leppiniemi (2012) kirjoittaa, että oman pääoman ollessa alhainen, yrityksen on haastavaa saada ulkopuolista

rahoitusta. Leppiniemi toteaaakin, että sellainen yritys jolla on vahvalla tasolla oleva oma pääoma saa rahoitusta paljon helpommin, kuin sellainen jolla se on alhaisella tasolla. Osakeyhtiö koittaa pitää pääomansa positiivisena, mutta aina se ei ole mahdollista erinäisistä syistä johtuen. Kyläkallion (2012) mukaan oma pääoman negatiivisuus voi tapahtua esimerkiksi monista peräkkäisistä tappiollisista tilikausista.

Negatiivinen oma pääoma tarkoittaa lyhykäisyydessään sitä, että yhtiö on menettänyt oman pääoman ja se on laskenut negatiiviseksi. Negatiivinen oma pääoma muodostuu tapauksessa, jossa yhtiön varallisuus vähentyy todella paljon suhteessa yrityksen osakepääomaan. Tällöin syntyy tilanne, jossa yhtiön varallisuus ei riitä kattamaan osakepääomaa. Pääoma on mahdollista myös menettää tilanteessa, jossa vieraan pääoman erät ovat yhtiössä varoja suuremmat. (Kyläkallio 2012.)

1.2 Tutkimusongelmat ja aiheen rajaus

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää kohdeyritystä X käyttäen oman pääoman pitäminen positiivisena tilanteessa, jossa alkuinvestoinnit ovat laskeneet rajusti tulosta yrityksen ensimmäisten kolmen tilikauden aikana. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan niitä toimia ja vastuita, joita yhtiön hallituksella on tilanteessa, jossa oma pääoma on laskenut negatiiviseksi sekä yrityksen toiminnan jatkumista kyseisessä tilanteessa.

OYL 20:23.1 pykälä keskittyy rekisteröintivelvollisuuden täyttöön panemiseen tilanteessa, jossa oma pääoma on laskenut negatiiviseksi. Tämä pykälä keskittyy myös selvittämään ajankohtaa, jolloin yhtiön hallituksen olisi tullut huomata vallitseva taloudellinen tilanne yrityksessä. Tutkimuksessa käsitellään myös mahdollisia vahingonkorvaus velvollisuuksia, joita yhtiön hallitukselle voi tulla, mikäli he laiminlyövät rekisteri-ilmoituksen tekemisen.

Tutkimuskysymyksinä tässä tutkimuksessa ovat hallituksen vastuu tilanteessa, jossa osakeyhtiö menettää oman pääomansa ja millaisia toimia yrityksen hallituksen tulee tehdä, jotta oma pääomaa pidetään positiivisena tai se saadaan nostettua takaisin positiiviselle tasolle.

1.3 Tutkimusmetodi

Tutkielma on kvalitatiivinen tutkimus. Teoksessa tullaan analysoimaan Case -yrityksen hallituksen antamia haastatteluja, sekä työssä tullaan analysoimaan Case -yrityksen kolmea tilikautta. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, koska yhtiön hallituksen jäseniä ei ollut mahdollista haastatella samanaikaisesti. Aiheesta ei juurikaan ollut aiempaa tutkimusta, jossa tutkitaan hallituksen vastuulla olevia toimia, joita pitäisi tehdä tilanteessa, jossa oman pääoman menettäminen on yrityksellä lähellä. Aiempia tutkimuksia löytyi hallituksen vastuusta ja siitä miten hallituksen vastuu eroaa Suomen ja Ruotsin välillä tilanteessa, jossa syntyy vahingonkorvausvastuu tilanteessa jossa yhtiön oma pääoma on laskenut negatiiviselle tasolle. Teemahaastattelun oletettiin tuottavan syvällistä ja tarkkaa tietoa yrityksen tilinpäätöstietojen analysoinnin ohella. Haastattelut ovat toteutettu teemahaastatteluina, koska teemahaastatteluiden on todettu sopivan tämän tyyliiseen tutkimusongelmaan parhaalla mahdollisella tavalla. (Kananen, 2015, 81.) Tutkittavat tilinpäätökset ovat vuosilta 2018-2020 ja ne ovat saatu analysointiin avattuina versioina, jotta aineiston antama informaatio olisi mahdollisimman tarkkaa. Kvalitatiivisen tutkimuksen perusidea on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä, tulkita sitä ja mahdollisesti mallintaa ilmiötä. (Pitkäranta, 2014, 27.)

Haastatteluissa käytettävä teemahaastattelurunko laaditaan laskentatoimen teorian sekä suomalaisen lainsäädännön pohjalta siten, että jokainen haastattelun osa-alue muodostaa oman teemansa. Teemoina haastatteluissa ovat siis hallituksen vastuu, hallituksen taustatiedot, yrityksen perustiedot, budjetointi, yhtiön oman pääoman vahvistaminen ja kustannuslaskenta. Tarkkoja tutkimuskysymyksiä ei tehdä haastatteluja varten, vaan teemoista tullaan keskustelemaan haastateltavien kanssa mahdollisimman laajasti, jotta mielipiteet ja ajatukset tulevat mahdollisimman laajasti esille haastatteluiden aikana. Haastatteluihin osallistuvat kohdeyrityksen hallituksen jäsenet, jotka ovat myös yhtiön osakekannan omistajia. Yhtiön hallituksen varajäsentä ei haastatella tutkimusta varten. Hallituksen varsinaiset jäsenet valikoituivat tähän haastatteluun, koska heillä on vastuu yhtiön taloudellisesta tilanteesta ja sen seurannasta.

Työssä käytetään lähteinä suomalaista lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä, kirjanpitolautakunnan antamia ohjeita, alan kirjallisuutta ja oikeustapauksia jotka ovat liittyneet negatiiviseen omaan pääomaan. Aineisto ja lainsäädäntö tulee olla kotimaista, koska

tutkimuksen keskeisenä osana on kotimainen yritys. Muualta kuin kotimaasta saatu aineisto ei antaisi oikeanlaista kuvaa, koska lainsäädäntö ja muut kirjanpidolliset tavat ovat maissa erilaisia. Ruotsi olisi mahdollinen vertailu kumppani, mutta tutkimuksessa ei vertailla suomalaista ja ruotsalaista yritystä keskenään.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus rakentuu kahdeksasta pääluvusta. Ensimmäisen luvun eli johdannon jälkeen käsitellään omaa pääomaa ja sen pysyvyyttä osakeyhtiössä. Luvussa käsitellään oman pääoman muotoja ja sitä mitä tarkoitetaan yrityksen pääomalla joka laskee negatiiviselle tasolle. Kolmannessa luvussa käsitellään oman pääoman menettämistä ja sitä millä keinoilla yritys saa nostettua pääoman tasoa siten, että se on positiivinen ja yritys pystyy jatkamaan toimintaansa normaaliin tapaan.

Neljäs ja viides luku ovat tutkimuksessa tärkeässä roolissa, koska ne keskittyvät hallituksen jäsenten vastuuseen tilanteessa, jossa pääoma on menetetty. Tärkeää on muistaa ja ymmärtää, että hallitukselle voi tulla henkilökohtainen vahingonkorvausvastuu, mikäli he ovat toimineet huolimattomasti ja esimerkiksi toimillaan aiheuttaneet yhtiön maksukyvyttömyyden. Kappale kuusi käsittelee tilinpäätösanalyysiä, jolla Case yrityksen tilinpäätöksiä tullaan analysoimaan luvussa seitsemän.

Viimeisenä kahdeksantena lukuna käsitellään tutkimuksen tulokset sekä johtopäätökset. Tässä käsitellään haastattelujen tuomat tulokset, sekä yhtiöstä tehty tilinpäätösanalyysi. Tämä on tutkimuksen keskeisin luku sisällöllisesti.

2. PERIAATE OMAN PÄÄOMAN PYSYVYYDESTÄ

Mähönen ja Villa (2012, 365) kirjoittavat, että pääoman pysyvyys on mannereurooppalaisessa yhtiökäsityksessä erityisen tärkeä perusta. Tätä käsitystä tukee kaikkein voimakkaimmin pääomadirektiivi (2012/30/EU), direktiivin mukaisesti yrityksen pääoma toimii turvana velkojien saataville. Yhtiön pääoman pysyvyyttä lujittaa osakeyhtiölain lait ja nämä lait luovat yhtiön sidosryhmille tärkeän suojan. Osakeyhtiölain 1:3.2 pykälään on kirjattu pääoman pysyvyyden periaate. Tätä seikkaa Mähönen ja Villa (2012, 361-362) käsittelevät toteamalla kirjoituksessaan, että pykälän tarkoituksena on se, että yhtiön varoja on mahdollista luovuttaa yhtiöstä vain tavalla, jolla osakeyhtiölaissa on säädetty. Säädöksen olennaisin sisältö on se, että yhtiöstä ei saa luovuttaa varoja osakkeenomistajille vapaasti ennen kuin yhtiön on virallisesti purettu. Tämä tarkoittaa osakeyhtiölle joko konkurssia taikka yhtiön tilan selvittämistä ja yhtiön tulee maksaa kertyneet velat velkojille, kun yhtiötä puretaan, tämän jälkeen yhtiöön jääneet varat ovat mahdollista jakaa osakkeenomistajien kesken. Osakeyhtiössä olevaa pääomaa on mahdollista suojata vähimmäispääomasäännöksillä. Säännöksiä ovat luonteeltaan sellaiset, mitkä asettavat rajoituksia ulos annettavien varojen määrää, pääoman pysyvyyden periaate sekä varojen jakamista koskevat aineelliset että menettelylliset säännökset, jotka ovat kirjoitettu osakeyhtiölakiin (Mähönen, Villa, 2012, 361,365).

Osakeyhtiötä on luonteeltaan pääomayhtiö. Suurin osa osakeyhtiölain kohdista määrittelevät pääoman tuleamista, olemista ja menemistä yrityksessä. Pääoman pysyvyyttä koskevat säännökset osakeyhtiölaissa korostavat sitä, että osakeyhtiö on pääomayhtiö ja siten on tarve antaa turvaa yhtiön mahdollisille velkojille, osakkeenomistajille tai näiden velkojien vaatimuksia vastaan, joita heillä yhtiötä kohtaan on. Näillä säännöillä ja periaatteilla, joilla korostetaan pääoman pysyvyyttä on tarkoitus. Tämä tarkoitus on pyrkiä ennaltaehkäisemään yritystä ja rajoitetussa vastuussa toimivia osakkeiden omistajia hyödyntämistä kyseisen yrityksen varallisuutta toimilla, joka olisi omiaan loukkaamaan velkojien oikeuksia (Villa 2013, 205-206).

Säännösten joilla pyritään turvaamaan pääoman pysyvyys yhtiössä, halutaan turvata kaikkien osakkeenomistajien ja yhtiön velkojien suojaaminen siten, että yhtiöstä ei voida jakaa pääomaa ulos niin, että yhtiön maksukyky vaarantuisi varojenjaon seurauksena. (Mähönen,

2005, 207.) Näillä säännöksillä pyritään estämään yhtiön konkurssi, koska säännökset suojaavat yhtiön maksukykyä. (Mähönen, Villa, 2012, 365.) Villa (2013) kirjoittaa, että *”keskeisin pääoman pysyvyyttä varmistava säännös on OYL 13:2 pykälän säännös”* *”kaikenlaisen yhtiön varojen jakamisen kytkemisestä yhtiön pysymiseen maksukykyisenä”*. Toisina keskeisinä säännöksinä Villa (2013) pitää OYL 13:1 pykälää sekä OYL:m 13:1.3 pykälää. Näissä kohdissa säädetään sallituista tavoista jakaa varoja ja säädetään varojen jakoa koskevista kielloista.

Lait jotka turvaavat yhtiön pääoman pysyvyyttä ovat osakeyhtiölaissa tarkoitettu korvaamaan osakkeenomistajien henkilökohtaisen vastuun rajoittamista koskien ainoastaan heidän yhtiöön sijoittamaa pääomaan. Velkojan ja osakkeenomistajan välillä olevan riskinjakoperiaatteen mukaisesti viimesijainen riski on osakkeenomistajalla, mutta osakkeenomistaja saa yhtiön kaiken varallisuuden kunhan muiden vaateiden vaatijoiden saamiset on saatu kuitattua. Tämän seikan vuoksi on tärkeää, että yhtiön sidottuun pääomaan sijoitettuja varoja on eritoten korostettu. Oman pääoman muotoisen sijoituksen ja riskinjaon residuaaliluonteen takia on perusteltua se, että osakeyhtiölaissa on turvattu pääoman pysyvyyttä osakeyhtiössä. Osakeyhtiön varallisuusjärjestelmän muodostavat yhdessä: osakeyhtiön pääoma, velkojen suoja, pääoman pysyvyys ja varojenjako koskevat säännökset. Tämän tarkoituksena on, että varoja saadaan jakaa osakkeenomistajille vain sellaisissa tilanteissa, joissa noudatetaan osakeyhtiölakia ja mikäli halutaan jakaa sidottua omaa pääomaa, niin siihen tulee olla velkojen hyväksyntä (Rissanen, ym.,2006, 224-225). Blumme ym. (2010,12-13) kirjoittaakin, että historiallisesti katsottuna osakepääomaa on pidetty velkojen turvana. Sitä ole saanut jakaa osakkeenomistajille, vaan se on kuulunut pitää turvana yhtiössä velkojen turvana.

Velkojen oikeuksien turvana on myös se, että yhtiön toiminnan on kaikissa vallitsevissa olosuhteissa tavoiteltava yhtiöjärjestyksessä ja laissa määriteltyä tarkoitusta ja pyrittävä siihen että toiminta jatkuu. (Rissanen, ym. 2006, 208.) Airaksinen, ym (2010) antaa esimerkki tilanteen, jossa yrityksen ylin johto ei luovuta varoja aktiivisesti, mutta antaa varojen laskea hiljaisella temmolla tekemättä asialle yhtään mitään. Tällaisessa tilanteessa Airaksinen ym. (2010) toteaa, että velkojat ovat oikeutettuja edellyttämään sitä, että yrityksen toimiva johtoelin pyrkii tuottamaan voittoa tai vähintään ylläpitämään sidoksissa olevan oman pääoman tasoa. Sidotun oman pääoman tason pitäminen tarkoittaa, että toiminta on järjestetty siten, että velkojen pääoma ja korot on mahdollista suorittaa. Airaksinen ym. mukaan voidaan

katsoa, että OYL1:5 pykälä pitää sisällään myös velkojia suojaavan elementin. Velkojien asemaa suojaavat myös OYL 1:8 pykälä joka sisältää huolellisuusvelvoitteen.

2.1 Osakeyhtiön oma pääoma

2.1.1 Sidottu oma pääoma

Osakeyhtiölaki (OYL) määrittelee sidotun oman pääoman seuraaviin: käyvän arvon rahastoon, arvonkorotusrahastoon, osakepääomaan ja uudelleenarvostusrahastoon. Sidotuksi omaksi pääomaksi luetaan myös vanhasta osakeyhtiölaista vara- ja ylikurssirahastot.

Kirjanpitolain (1336/1997) 5:17:n mukaan osakeyhtiön on mahdollista merkitä arvonkorotusrahaston pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden tai vesi- ja maa-alueiden arvonkorotuksen. Tässä toimenpiteessä tulee noudattaa johdonmukaisuutta ja varovaisuutta. Arvonkorotuksen tulee olla pysyvää ja sen on oltava huomattava verrattuna hankintamenuon. Arvopapereiden luonne tulee olla sellainen, että niitä ei käytetä Kirjanpitolain mukaisina rahoitusvälineinä. Arvonkorotuksen suuruus lasketaan siten, että tilinpäätöspäivän luovutushinta ja siitä vähennetään hankintamenu, josta ei ole tehty poistoja. Mikäli käy niin, että arvonkorotus onkin aiheeton taikka omaisuuden arvo laskee, niin silloin arvonkorotus tulee peruuttaa ja arvonkorotusrahastoa alentaa. (Kyläkallio ym, 2017b, 747).

Yhtiön arvostaessa rahoitusvälineet käypään arvoon, niin kyseisessä toimenpiteessä syntyy käyvän arvon rahasto. Tässäkin tapauksessa tulee noudattaa johdonmukaisuutta ja varovaisuutta. Jotta rahoitusvälineen käyvän arvon soveltamista voidaan käyttää, tulee rahoitusvälineen arvon olla luotettavasti arvioitavissa tai sillä on oltava luotettava markkinanoteeraus. Mikäli rahoitusvälineet luovutetaan, tai on tapahtunut jonkinasteinen arvonalentuminen, tulee siten tehdä oikaisu käyvän arvon rahastoon. (Rekola-Nieminen, 2016, 138-141.)

Käyvän arvon rahastoa ja arvonkorotusrahastoa ei ole mahdollista hyödyntää osakepääoman nostamiseen tai osakkeenomistajille jaettavissa käytettyinä varoina. Tätä ei ole mahdollista edes silloin, kun se kävisi velkojille. Niitä ei ole edes mahdollista alentaa niin kuin osakepääomaa. (Hallituksen esitys 89/1996.) Tappioiden kattamiseksi on mahdollista alentaa osakepääomaa, että ylikurssi- ja vararahastoja. Osakepääomaa on mahdollista jakaa, kunhan noudatetaan velkojiensuojamenettelyä. (Villa, 2018, 64-65.)

2.1.2 Vapaa oma pääoma

OYL 8:1:1 §:n mukaan osakeyhtiön vapaaseen omaan pääomaan luetaan seuraavat: edellisten ja kuluneen tilikauden voitot, sekä kaikki muut rahastot paitsi käyvän arvon rahasto, uudelleenarvostusrahasto ja arvonkorotusrahasto. SVOP-rahasto eli sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto ja muut yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot ovat hyviä esimerkkejä vapaan oman pääoman tapaisista rahastoista (Villa, 2018, 317-318). Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa on mahdollista täydentää erilaisilla keinoilla. Mahdollinen toimi on kirjata SVOP-rahastoon tietynlainen sijoitus, jota ei merkitä yrityksen kirjanpidossa mihinkään muuhun rahastoon, toisessa tavassa merkitään SVOP-rahastoon sellainen määrä osakkeiden todellisesta merkintähinnasta, jota ei voida kirjata osakepääomaan osakeantipäätöksen tai perustamissopimuksen mukaan ja kolmantena mahdollisena tapana on merkitä rahastoon tietty osuus, joka alentaa osakepääomaa, ja sitä ei käytetä varojen jakoon taikka tappioiden kattamiseen. Pääomalaina voidaan muuntaa sijoitetuksi vapaaksi pääomaksi ja tällä tavalla SVOP-rahasto kasvaa. Tällaiseen muuttamiseen tulee yhtiöllä olla velkojien suostumus. Ilman heidän suostumustaan ei voida pääomalainaa muuntaa SVOP-rahastoon. (Kyläkallio ym., 2017b, 754.)

OYL jakaa yhtiön oman pääoman sidotuksi ja vapaaksi omaksi pääomaksi. Tämä tapa eroaa oman pääoman kirjanpidollisesta käsittelystä. Laskettaessa oma pääoman määrää OYL ottaa huomioon poistoerot, yhtiön tekemät vapaaehtoiset varaukset ja poistoerot. OYL:n 20:23 §:ssä on kirjoitettu, että *”huomioon pitää ottaa oman pääoman lisäyksenä myös se erotus, joka todennäköisesti syntyy kirjanpitoarvosta ja luovutushinnasta”*. Tosin luovutushinnan tulee olla suurella todennäköisyydellä pysyvästi korkeampi kuin kirjanpitoarvo.

2.2. Oma pääoma kirjanpidollisessa käsittelyssä

Kirjanpitolaki (1336/1997, jäljempänä KPL) ei jaa omaa siten, kuin osakeyhtiölaki. Kirjanpitolain mukaan ei ole erikseen jaettu sidottua ja vapaata omaa pääomaa. KPL esittää oman pääoman yhtiön taseessa vastattavaa puolella. Samalla oma pääoma jaotellaan ryhmiin Oma pääoma -ryhmän alle. Tämä ryhmä jakautuu erilaisiin pääryhmiin. Näitä ryhmiä ovat: arvonkorotusrahastoon, osakepääomaan, muihin rahastoihin, tilikauden voittoon ja tappioon sekä edellisten tilikausien voittoihin ja tappioihin. Alaryhmiä on löydettävissä muut rahastot ryhmästä. Käytetyimmistä alaryhmistä on sijoitettu vapaa oma pääoma SVOP,

yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot ja muut rahastot. KPL:m mukaiset kertymät, jotka ovat tulleet tilinpäätössiirtojen mukaan, niin nämä tulevat tasekaavassa oma pääoma-ryhmän jälkeen itsenäisenä ryhmänä. Kyseiset erät huomioidaan, kun lasketaan omaa pääomaa lasketaan OYL:n mukaan.

Oma pääoma -ryhmään taikka Vieras pääoma -ryhmään on mahdollista tehdä merkintä pääomalainalle. Kumpaan ryhmään tämä pääomalaina merkitään, riippuu yksinkertaisesti lainan ehdoista, jotka käyvät ilmi velkakirjasta. Mikäli lainalla ei ole eräpäivää ja tuoton maksaminen suoritetaan tilanteessa, jossa osingonjako on mahdollista, niin kirjataan laina Oma pääoma-ryhmän alle. Vieras pääoma-ryhmän alle laina menisi siinä tapauksessa, jos lainalle on merkitty ulkopuolinen taho, joka takaa kyseisen lainan. (Rekola-Nieminen, 2016, 155-156.)

Kirjanpitolakia uudistettiin vuonna 2016 ja tämän jälkeen oli vasta mahdollista kirjata pääomalaina Oma pääoma-ryhmän alle sellaisten yritysten, jotka eivät noudattaneet IFRS-standardia. Ennen uudistusta pääomalainan sai kirjata Oma pääoma-ryhmään vain sellaiset yritykset, jotka noudattivat IFRS-standardia. Muutos toi mahdollisuuden muille yrityksille käyttää tätä oma pääoma-ryhmää, jos pääomalaina noudattaa IAS-asetuksen (1606/2002) tapaisia vaatimuksia, joita sellaiset viralliset asiakirjat noudattavat, jotka luetaan omaan pääomaan. Taseessa pääomalaina esitetään erillisenä omana eränään. Voitanjokelpoisten varojen summaa pääomalaina ei lisää, ei edes siinä tilanteessa, että pääomalaina kirjattaisiin kirjanpidossa oman pääoman alle. (Immonen & Villa 2016.)

Näyttövelvoite tulee yhtiölle, mikäli saatu laina kirjataan yhtiön taseeseen omaksi pääomaksi. Näyttövelvoite on perusteista, jonka mukaisella tavalla tämä laina on merkitty omaksi pääomaksi. Yrityksen hallituksen joka toimii yhtiössä on kirjattava pöytäkirjaan selvennykset näistä perusteista. Mikäli laina merkitään vieraan pääoman eräksi, ei tule yhtiölle näyttövelvoitetta. (Kaisanlahti 2016.)

3. OMAN PÄÄOMAN MENETTÄMINEN JA TOIMET SEN PALAUTTAMISEEN JA ENNALTAEHKÄISEMISEEN

Peruspilareina yhtiöillä voidaan pitää kolme eri seikkaa. Nämä kolme ovat: vakavaraisuus, kannattavuus ja maksuvalmius. Maksuvalmius kertoo siitä, miten yhtiön on mahdollista suorittaa lyhyen aikavälin velvoitteet. Vakavaraisuus puolestaan mittaa yhtiön kykyä suoriutua pitkän aikavälin velvoitteista, samalla vakavaraisuus mittaa yhtiön tappion sietokykyä. Kannattavuuden tarkoitus on mitata sitä, kuinka paljon yhtiö tekee tulosta. Kannattava yritys tekee tulosta ja puolestaan kannattamaton yritys tuottaa tappiota, joka laskee yrityksen omaa pääomaa. (Alma Talent 2018.) Sellaisilla yrityksillä, joilla on huomattavasti heikko tuottavuus on suuri todennäköisyys menettää oma pääomansa kokonaisuudessaan. (Lehtonen, Mökkönen, Töyrylä, Seulu & Tammerkoski 2018.)

Miten osakeyhtiöön muodostuu negatiivista pääomaa. Negatiivinen oma pääoma muodostuu tilanteessa, jossa yrityksen vapaa oma pääoma on negatiivinen. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta, jossa yhtiö on tehnyt tappiota ensimmäisellä tilikaudella - 3000 euroa ja osakepääomaa yritykseen on sijoitettu 1500 euroa. Tällöin yhtiön oma pääoma on negatiivinen 1500 euroa. Mikäli tappio olisi ollut 1000 euroa, olisi yrityksen oma pääoma pysynyt positiivisena 500 euroa. Oma pääoma on mahdollista menettää minä tilikautena tahansa. (Kyläkallio 2012). Oman pääoman riittävyyttä voi uhata myös yrityksen sisällä tapahtuvat muutokset, esimerkiksi vastoinkäymiset, rakenteelliset muutokset, erilaisten toimintojen lopettaminen ja saneeraus. (Leppiniemi 2012.)

Tappiollisen tilikauden syitä voi olla useampia ja monen eri osatekijän summa. Kulut ovat voineet nousta yrityksellä paljon vaikka tulot ovat puolestaan vähentyneet ja kulut ovat pysyneet samalla tasolla. Tulot voivat vähentyä yleisen taantumien takia vaikka niiden muutosten takia, jotka vaikuttavat suoraan liiketoimintaympäristöön. (Tikkanen & Frösen, 2011, 28.) Kulut voivat kasvaa huomattavasti investointien takia. Investoinnit luovat useasti suuren kerta kustannuksen, mutta investointeihin voi liittyä paljon juoksevia kuluja, joita ei ole välttämättä osattu laskea investointeja tehtäessä. Investointien poistojen suuruus voi yllättää. (Alhola & Lauslahti, 2005, 52-53).

Tuloslaskelmaan vaikuttavat yrityksen taseen erät ja näin vaikutus näkyy tuloksessa. Vapaan oman pääoman määrään vaikuttavat laskevasti se, jos yhtiön taseen vastaavaa -puolella olevat

varat laskevat. Suuret poistot, joita tehdään tilikauden aikana vaikuttavat tulokseen negatiivisesti. Mikäli yritys on ottanut huomattavan määrän vierasta pääomaa, niin tällöin yhtiön rahoituskulut kasvavat ja taas tulos pienenee, koska kulut tuloslaskelmassa kasvavat.

3.1 Toimenpiteet mikäli pääomasta tulee negatiivinen

Seurantavelvollisuus osakeyhtiössä kuuluu sen hallitukselle. Tämä tarkoittaa, että hallituksen tulee säännöllisesti ja tarkoin seurata yhtiön taloudellista tilannetta ja sen kehittymistä. Mikä taloudellinen tilanne heikentyy yhtiössä huomattavissa määrin ja tästä voisi mahdollisesti johtua oman pääoman menettäminen, niin yhtiön hallituksen seurantavelvollisuus korostuu yhtiön tilan seuraamisessa. (Vahtera 2018.) Yhtiön hallituksen seurantavelvollisuus painottaa hallituksen vastuuta tilanteessa, jossa yhtiössä valmistellaan rakenteellisia uudistuksia. Yritys on voinut joutua velkasaneeraukseen, taikka tilanteessa jossa yhtiön tulos on negatiivinen. (Leppiniemi 2012).

Yhtiön oman pääoman mennessä negatiiviseksi, tulee hallituksen ryhtyä toimiin ja laatia kaupparekisteri-ilmoitus negatiivisesta pääomasta. OYL:n 20:23 §:n mukaan kirjallinen ilmoitus oman pääoman negatiivisuudesta on laadittava ilman viivytystä siitä, kun on huomattu oman pääoman laskeneen negatiiviseksi. Vastuussa ilmoituksen laatimisesta hallituksen varsinaisten jäsenten lisäksi toimitusjohtaja. Tällä kaupparekisteri-ilmoituksella on tarkoitus ilmoittaa yhtiön eri sidosryhmille, että yhtiön taloudellinen tilanne on muuttunut merkittävästi. (Kyläkallio ym., 2017b, 756.)

Negatiivisesta omasta pääomasta ei tarvitse yhtiön ilmoittaa, jos tämä tilanne korjaantuu välittömästi, taikka siinä tilanteessa jossa lainan merkitään oman pääoman eräksi eli laina konvertoidaan. Tämän korjauksen ei tarvitse olla suuri, riittää että tilanne korjaantuu siten, että oma pääoma on positiivinen taikka se on nolla. (Kyläkallio ym., 2017b, 756.) Nämä toimet, joita tehdään tilanteen korjaamiseksi tulee olla takuuvarmoja, joka poistaisi velvoitteen tehdä ilmoituksen. Korjaustoimet eivät saa myöskään olla liikaa aikaa tai resursseja vieviä. Pääomaa saadaan kasvatettua nopeasti pääomalainalla, kun taas sellainen korotus, joka tehdään osakeannin kautta voi kuluttaa suurissa yhtiöissä kohtuuttoman paljon aikaa. (Vahtera 2018.)

Ilmoitusvelvollisuus koskee niin yksityisiä kuin julkisia osakeyhtiöitä. OYL 20:23 § määrittää myös sen, että mikäli oma pääoma jää alle puoleen alkuperäisestä osakepääomasta, tulee tällaisen yrityksen pitää yhtiökokous. Tässä kokouksessa päätetään siitä, kuinka yhtiön taloudellista tilannetta lähdetään kohentamaan. Yhtiökokous on pidettävä kolmen kuukauden sisällä tilinpäätöksen valmistumisesta. Yksityisen osakeyhtiö ei ole velvollinen laatimaan erityistä tilinpäätöstä, mutta sen avulla olisi helpompaa varmistua siitä taloudellisesta tilanteesta, joka yhtiössä todellisuudessa on (Kyläkallio ym., 2017b, 757).

Leppiniemi (2012) kirjoittaa, että oman pääoman todellista määrää laskettaessa taseen mukaisen oman pääomaan on mahdollista tehdä aikaisemmin kerrotut lisäykset: poistoerot, tilinpäätössiirrot, omaisuuden arvonnousu sekä vapaaehtoiset varaukset. Leppiniemi (2012) on tehnyt seuraavanlaisen kaavan: *“Taseen oma pääoma + pääomalaina + tilinpäätössiirrot (poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) + omaisuuden arvonnousu - erityisestä varovaisuudesta johtuvat erät = korjattu oma pääoma”*. Tästä kaavasta ilmenee, että pääomalainan katsotaan kuuluvan vieraaseen pääomaan. Erityisestä varovaisuudesta johtuvia eräitä ovat esimerkiksi verovelat (Leppiniemi 2012). Laskennallisilla verovelkoilla tarkoitetaan veroja, jotka perustuvat väliaikaisiin veroihin ja verot ovat tulossa erääntymään ja maksettavaksi tulevaisuudessa. KILA:n yleisohje (12.9.2006) määrittää verovelan syntymisen seuraavalla tavalla: *“Jaksottamisesta johtuvista väliaikaisista eroista johtuvaa laskennallista verovelkaa syntyy silloin, kun tulo merkitään tuloslaskelman tuotoksi aikaisemmalla tilikaudella kuin se on veronalainen tai kun meno vähennetään verotuksessa aikaisemmalla tilikaudella kuin se merkitään tuloslaskelmaan kuluksi.”* Laskelmassa käytetyissä lisäyksistä pitää kirjata kirjallinen ja perusteltu selvitys joko toimintakertomuksessa tai sitten liitetiedoissa. Täydennyksissä on noudatettava tarkkaa huolellisuutta. (Leppiniemi 2012.)

OYL ei määritä tarkasti sitä aikaa, jolloin ilmoitus tulisi antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle. Hovioikeuskäytännön mukaisesti ilmoitus tulisi tehdä ja toimittaa noin kahden viikon sisällä siitä, kun hallitus on huomannut oman pääoman negatiivisuuden. (Vahtera 2018.) Rekisterimerkintä on mahdollista ottaa pois rekisteristä, kun yhtiön pääoma on kohonnut vähimmäis määrältään puoleen alkuperäisestä sijoitetusta osakepääomasta. (Patentti- ja rekisterihallitus 2018b.) Tässä ilmoituksessa, jossa ilmoitetaan osakepääoman noususta, tulee olla liitettynä tase taikka jokin muu selvitys josta tämä käy ilmi. Selvitys tulee olla tilintarkastajan hyväksymä, mikäli laki taikka yrityksen yhtiöjärjestys määrittää yhtiön tilinpäätösten tilintarkastajasta. (Villa, 2018, 421.)

OYL 22:1 §:n mukaan hallituksella ja toimitusjohtajalla, jotka toimivat yhtiössä on vahingonkorvausvelvollisuus, mikäli he aiheuttavat vahinkoa huolimattomuudellaan taikka toimien tahallisuudella osakkeiden omistajille, yritykselle tai muulle luonnolliselle henkilölle. Mikäli yhtiön hallitus ei tee vaadittua rekisteri-ilmoitusta koskien negatiivista omaa pääomaa, taikka rekisteri-ilmoitus laaditaan myöhässä, voivat täten toimitusjohtaja ja hallitus joutua vahingonkorvausvastuuseen. Vahingonkorvausvastuu voi syntyä esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa sidosryhmät kuten tavarantoimittajat voivat osoittaa, että he ovat kärsineet tästä laiminlyönnistä (Lindström & Ahtola 2015).

Helsingin hovioikeuden tapaus 311/2017 käsittelee vahingonkorvausvelvollisuutta oman pääoman negatiivisuudesta johtuvan rekisteri-ilmoituksen tekemättä jättämisestä. Kyseisessä tapauksessa A vaati B:tä korvausvelvollisuuteen A:lle aiheutuneen vahingon Y Oy ltd:n oman pääoman menettämisestä, tilanteessa jossa rekisteri-ilmoituksen tekeminen oli laiminlyöty ja tämän seurauksena A koki, että B on korvausvastuussa A:n menettämistä saamisista. (HelHO 311/2017.)

“A oli tapauksessa tehnyt urakkasopimuksen Y Oy ltd:n kanssa, jonka hallitus koostui vain yhdestä jäsenestä B. Lisäksi A oli maksanut B:n pyynnöstä Y Oy ltd:n kahdelle aliurakoitsijoille urakatöistä sekä A:n erikseen tilaamista lisätöistä. Mikäli A olisi tiennyt, että Y Oy ltd:n oma pääoma on negatiivinen, ei hän olisi solminut urakkasopimusta B:n kanssa. Vaihtoehtoisesti A olisi purkanut urakkasopimuksen tai kieltäytynyt maksamasta ennakkomaksuja, mikäli hän olisi tiennyt negatiivisesta omasta pääomasta. Tapaus ratkaistiin A:n kuolinpesän hyväksi, jolle B joutui maksamaan 175 000 euroa vahingonkorvausta viivästyskorkoineen.”

Hovioikeuden laintulkinnasta (311/2017) on mahdollista tulkita, että hallituksen jäsen on mahdollista todeta vahingonkorvausvelvolliseksi, mikäli hän on laiminlyönnillään aiheuttanut vahinkoa ulkopuoliselle taholle. Riitatapauksissa tulee ensimmäiseksi selvittää, että missä ajankohdassa yhtiö on oman pääoman mahdollisesti menettänyt ja milloin yhtiön hallituksen olisi lopulta pitänyt se huomata. Jotta vahingonkorvausvelvollisuus täyttyy, tulee arvioida ja näyttää toteen, että syntyneellä vahingolla ja laiminlyönnillä on olemassa oleva syy-yhteys. Mikäli tällainen syy-yhteys löytyy, on mahdollista aloittaa laskemaan korvauksen suuruutta. (HelHO 311/2017.)

3.2 Negatiivisen oman pääoman vaikutus yrityksen liiketoimintaan

Yhtiön on mahdollista toimia normaalisti oman pääoman menettämisestä huolimatta. Se ei ole myöskään peruste konkurssille taikka selvitystilaan laittamiselle (Villa, 2018, 421). Negatiivinen oma pääoma voi tietyiltä osin olla yrityksen kannalta haitta tekijä, joka vaikuttaa jokapäiväistä toimintaa yritysmaailmassa. Pahimmassa tapauksessa yritys ajautuu konkurssiin.

Yritys jonka oma pääoma on negatiivinen, niin sellaisen yrityksen on huomattavasti vaikeampaa saada ulkopuolista rahoitusta toiminnalleen. Rahoituslaitosten myöntämiin lainoihin on yleensä liitetty kovenantteja, joilla on vaikutusta korkojen määräytymiseen, vieraan pääoman saantiin ja niihin vaatimuksiin mitä tulee takaisinmaksuun. (Leppiniemi 2012). Tällainen tilanne tarkoittaa, että yritys jonka oma pääoma on negatiivinen lainoissa on tarkasti säännellyt takaisinmaksun järjestelyt ja korko on paljon suurempi, kuin sellaisella yhtiöllä, jolla on positiivinen oma pääoma. Yhtiön maineeseen voi olla negatiivisella pääomalla heikentävä vaikutus. Pääoman negatiivisuus voi vaikuttaa suoraan kassavirtaan negatiivisella tavalla. (PwC 2014.)

Sidosryhmien johtopäätöksenä voi olla, että oman pääoman menettäminen kertoo siitä, että yhtiön maksukyky on alentunut huomattavasti. Tämän vuoksi sidosryhmien luottaminen yhtiön velvoitteiden hoitamiseen on lähes olemattomalla tasolla (Kyläkallio 2012). Tämä on mahdollista huomata siitä, että sidosryhmät eivät enää anna yritykselle luottoja, kuten pitkiä maksuaikoja ostolaskuskuille. Yritys ajautuu silloin maksukyvyttömäksi ja siitä seuraa suurella todennäköisyydellä konkurssi.

3.3 Toimet oman pääoman palauttamiseen

Negatiivista omaa pääomaa on mahdollista alkaa paikkaamaan monilla erilaisilla toimilla. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi: pääomalaina, lainan konvertointi, osakeanti, osakepääoman, pääomasijoituksen ja pääomalainan alentaminen. Näistä toimista kerrotaan tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

3.4 Pääomalaina

Pääomalaina on rahoitusväline, joka on vieraan pääoman ehtoinen ja se perustuu sopimuksen, joka on tehty osapuolten välillä. Osakeyhtiölaki määrittää sen, että pääomalainalle määrätään takaisinmaksuehdot sekä koron suuruus. (Villa, 2018, 340-341.) OYL 12:1 §n mukaan ehdot takaisin maksamiseen ovat seuraavat: *“Yhtiö tai sen tytäryhteisö ei saa antaa pääomalainan pääoman tai koron maksamisesta vakuutta. Pääomalaina on takasijainen, eli lainan pääoma ja korko voidaan maksaa vasta muiden velkojen maksun jälkeen, kun yhtiö on selvitystilassa tai konkurssissa. Yhtiö voi palauttaa lainan pääoman ja maksaa pääomalle korkoa vain siltä osin, kun yhtiön vapaa oma pääoma ja pääomalainat ylittivät viimeksi vahvistetun taseen ja tappion.”*

Muut ehdot OYL 12:2 §:ssa ovat seuraavat: *“Pääomalainasta tulee tehdä kirjallinen sopimus, pääomalainoilla on keskenään yhtäläinen oikeus yhtiön varoihin, jollei toisin ole sovittu, pääomalainan korko tulee maksettavaksi ensimmäisen sellaisen tilinpäätöksen perusteella, joka mahdollistaa koron maksun ja pääomalaina tulee merkitä omana eränään taseeseen”*. Yhtiön on mahdollista vahvistaa pääomalainalla pääomaansa. Tällä on mahdollista torjua ne seuraukset, joita tulisi oman pääoman menettämisestä ja samalla se parantaa yhtiön vakavaraisuutta. Tämä tapa turvaa joustavammin oman pääoman kuin esimerkiksi osakepääomasijoitus. (Sillanpää & Koski 2018.) Yhtiön hallituksen on tehtävä asiasta päätös, mikäli jollakin tavalla lainaehdot rajoittavat päätöstä, on päätös tehtävä yhtiökokouksessa eikä hallituksen kokouksessa. Poikkeuksena on se, jos yhtiökokouksen päätösvaltaa on rajoitettu tapauksessa, jossa korko määritellään tietyntoiminnassa olevan yhtiön liiketoiminnasta. (Sillanpää & Koski 2018.)

Kirjallisesti tehdyssä sopimuksessa pääomalainasta tulee ilmetä se, että kyseessä on pääomalaina eikä muunlainen laina. Ehdot pääomalainalle ovat melko vapaasti yhtiön määriteltävissä, vaikka ne eivät saa tosin olla ristiriitaisia osakeyhtiölain kanssa. (Sillanpää & Koski 2018.) Sopimuksen pitää olla sisällöltään sellainen josta ilmenee lainan saaja, lainanantaja, laina-aika, lainan suuruus, osakeyhtiölain määräämät ehdot sekä koron määrääytymisen perusteet ja maksuehdot.

OYL määrää sen, että kirjanpidossa pääomalaina tulee kirjata omana eränään yhtiön taseeseen. Poikkeuksena laissa on, että se ei määrää sitä tuleeko se kirjata omaan vai vieraaseen pääomaan. Kirjanpitolautakunnan ratkaisussa (1979/2018) todettiin, että pääomalaina on mahdollista oman pääoman eräksi sellaisessa tapauksessa, jossa IFRS-standardit ja OYL:n 12 luvun vaatimukset täyttyvät.

Mikäli pääomalainalle on mahdollista maksaa korkoa rajoitusten puitteissa, on korot mahdollista merkitä oman pääoman vähennykseksi tai sitten ne on mahdollista kirjata tuloslaskelman puolelle tulosvaikutteisesti. Merkitseminen korkojen osalta määräytyy sen mukaan miten pääomalaina on kirjattu joko vieraaseen pääomaan taikka omaan pääomaan. Kilan ohjeistuksen mukaan pääomalainan korot ovat mahdollista poistaa omasta pääomasta vain sellaisessa tapauksessa, missä pääomalaina on kirjattuna yhtiön omaan pääomaan. (KILA 1979/2018.)

3.5 Pääomasijoitus

Pääomasijoitus on vastikkeeton sijoitus yhtiöön. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksen omaa pääomaa vahvistetaan ilman, että yhtiön tarvitsisi luopua omista osakkeistaan tehtyä sijoitusta vastaan. Tämä pääomasijoitus on mahdollista tehdä joko vapaan oman pääoman rahastoihin taikka osakepääomaan. Tällaisen sijoituksen tekee yleensä ottaen sellainen jolla on läheinen intressi yhtiöön. Sijoittaja on yleensä emoyhtiö taikka osakkeen omistaja. Mahdollista on myös, että sijoittaja on velkoja taikka yritykselle läheinen yritys. (Kyläkallio ym., 2017b, 761.)

Yhtiön hallitus tulee tekemään päätöksen pääomasijoituksesta. Päätös tulee tehdä normaalin järjestyksen mukaisesti, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty. Sijoittajan tulee ilmaista tahtonsa pääomasijoituksen tekemisestä. Kirjallisessa päätöksessä on mainittava ajankohta maksulle, sijoituksen määrä ja se tapa miten sijoitus toteutetaan. Yleisimmin summa on ilmoitettu kiinteänä summana, mutta poikkeuksiakin on. Summa on mahdollista ilmoittaa myös enimmäis- taikka vähimmäismääränä. Maksu on mahdollista toteuttaa samalla tavalla kuin osakeannissa eli joko käytetään rahaa taikka sitten vastaavasti käytetään apporttia. (Kyläkallio ym., 2017b, 761-762)

Kaupparekisteriin tulee ilmoittaa osakepääoman muutokset. Tämän takia pääomasijoitus kannattaa tehdä muihin vapaan oman pääoman rahastoihin esimerkiksi SVOP-rahastoon. Tämän tyyppinen sijoitus on nopea ja yksinkertainen tehdä ja myöskään rekisteri-ilmoituksen tekemiseltä vältytään. Kaupparekisteriin ei siis merkitä sijoitusta pääomasijoituksesta taikka itse sijoitusta. (Kyläkallio ym., 2017b, 761-762.)

3.6 Osakeanti

Osakeanti täsmentää sellaista tilannetta, jossa ennalta määrätyn yhtiön osakkeiden lukumäärää muutetaan. Muutos tapahtuu luovuttamalla yhtiön hallussa olevia osakkeita tai laskemalla liikkeelle kokonaan uusia osakkeita. Osakeannin voi toteuttaa kahdella tavalla joko sen on maksuton taikka maksullinen osakeanti. Maksullisessa osakeannissa annettavat osakkeet luovutetaan omistajalle vastiketta vastaan merkittäväksi ja vastikkeettomassa ne annetaan nimensä mukaan maksutta. (Sillanpää & Koski 2018.) Tilanne jossa yhtiön on tarkoitus vahvistaa osakeannilla omaa pääomaansa, tulee tällöin osakeannin olla vastikkeellinen eli maksulline. (Kyläkallio ym, 2017b, 762).

Osakeantia sääntelee OYL:n 9 luku. Tämän sääntelyn tausta-ajatuksena pidetään oletusta osakkeiden nimellisarvottomuudesta. Nimellisarvottomassa pääomajärjestelmässä yhtiön on mahdollista nostaa osakepääomaansa ilman, että osakkeiden jakamista. Mahdollista on antaa osakkeita ilman, että osakepääomaa korotetaan. (Sillanpää & Koski 2018.) Tämän tapaisessa pääomajärjestelmässä yhtiön pitää korottaa osakepääomaa vähintään uusien osakkeiden yhteenlasketulla nimellisarvolla. Osakeannissa noudatetaan ja toteutetaan alikurssikieltoa ja tämä tarkoittaa sitä, että osakkeesta on maksettava vähimmäis määrällisesti osakkeen nimellisarvo. (HE 109/2005.) Tätä nimellisarvoinen pääomajärjestelmä on ollut käytössä ennen vuoden 2006 uudistettua osakeyhtiölakia, mutta sitä on mahdollista soveltaa yhtiöissä. Yhtiöjärjestykseen tulee olla kirjattu se, jos yhtiössä halutaan käyttää nimellisarvosta järjestelmää (HE 109/2005).

Päätös osakeannista tehdään OYL:n mukaan yhtiökokouksessa ja se tulee olla enemmistöpäätös. Yhtäaikaisesti yhtiökokouksen päättäessä osakeannin enimmäismäärästä, on mahdollista antaa osakeantivaltuutus yhtiön hallitukselle. OYL:n mukaan tämä kyseinen osakeantivaltuutus pitää rekisteröidä viimeistään yhden kuukauden kuluessa tehdystä

päätöksestä. Yksityisessä osakeyhtiössä valtuutus on voimassa joko toistaiseksi taikka sitten erikseen määrätyn ajan. Lähtökohtana pidetään sitä, että uusi valtuutus kumoaa aiemman valtuutuksen. Hallituksella ollessa osakeantivaltuutus, on hallitus oikeutettu päättämään siitä, mihin osakkeiden merkintähinnan mukainen korotus tullaan yhtiössä merkitsemään. Merkintähinta on mahdollista kirjata kokonaisuudessaan SVOP-rahastoon, kokonaan osakepääomaan taikka osaksi SVOP-rahastoa ja osaksi osakepääomaa. (Villa ym. 2018.)

Osakkeenomistajien tulee OYL: 9:3 §:n mukaan säilyttää suhteellinen asema osakeantia tehdessä. Tämä tarkoittaa sitä, että osakkeenomistajat ovat etuoikeutettuja saamaan uusia osakkeita samassa suhteessa, jossa heillä on jo alunperin kyseisen osakeantia tekevän yhtiön osakkeita. Kyseinen etuoikeus toteutetaan osakelajikohtaisesti ja etuoikeus koskee kaikkia osakelajeja. (Villa ym. 2018.) Poikkeuksena OYL:ssa ovat yksityiset osakeyhtiöt, joissa on mahdollista poiketa etuoikeudesta yhtiöjärjestyksen avulla. Julkinen osakeyhtiö voi määrätä omassa yhtiöjärjestyksessään, että sellainen osake ei tuota etuoikeutta osakeannissa, jolla ei ole oikeutta jako-osaan koskien yhtiön varoja.

Merkintähinta kirjataan maksullisessa osakeannissa oletuksen mukaisesti osakepääoman korotukseksi ja SVOP-rahastoon merkitään omien osakkeiden merkintähinta. Näistä kahdesta olettamasta on mahdollista poiketa, mikäli osakeanti päätöksessä on toisin sovittu. Yhtiökokouksessa on mahdollista päättää uusien osakkeiden kohtalosta. Osa merkintähinnasta on mahdollista merkitä hajautetusti SVOP-rahastoon ja osakepääoman korotukseksi. Mikäli merkintähinta merkitään osakepääoman korottamiseksi, tulee tämä merkintä rekisteröidä. (Sillanpää & Koski 2018.) Osakeannin ollessa suunnattu, se tehdään poiketen merkintäoikeudesta. Tämä merkintäoikeudesta poikkeaminen täsmentää sitä, että osakkeenomistajien oikeus säilyttää yhtiöstä suhteellinen osuus ei yksinkertaisesti onnistu. Yksinkertaistettuna osakeanti suunnataan ulkopuolisille tahoille ei yhtiön sisäisille. Suunnattu osakeanti on mahdollista toteuttaa vain painavin taloudellisin perustein. (Kyläkallio ym., 2017b, 771-772.)

Yhtiön on mahdollista kasvattaa omaa pääomaansa ja parantaa samalla riskinsietokykyä tekemällä suunnatun osakeannin. Suunnattu osakeanti on myös mahdollista ja aiheellista sellaisessa tilanteessa, jossa yhtiö on tekemässä yritysostoja taikka suuria investointeja, eikä osakkeenomistajilta ole saatu tarpeeksi pääomaa suunnitelmien toteuttamiseen. Yhtiön pyrkiessä kansainvälisille pääomamarkkinoille taikka listautumisessa, on suunnattu osakeanti

ratkaisu näihin vastaaviin tilanteisiin. (Sillanpää & Koski 2018.) Yhtiökokouksessa on tehtävä päätös suunnatusta osakeannista, jotta tämä päätös toteutuu pitää määräenemmistön sitä kannattaa. Tämä tarkoittaa, että jokin puolta suuremman yhtiön äänimäärän tulee kannattaa tätä ehdotusta. Tällainen määrä on esimerkiksi $\frac{2}{3}$ äänimäärästä. (Sillanpää & Koski 2018.)

Suoritettava maksu tehdään yleensä osakeannissa rahalla. Poikkeuksena ovat tapaukset, joissa merkintähinnan maksuun käytetään appottia eli muuta omaisuutta kuin rahaa. Tällaista appottina maksettua osakeantia kutsutaan nimellä kvalifioitu osakeanti. (Kyläkallio ym., 2017b, 808.) Valuuttana maksettava merkintähinta on maksettava yrityksen suomalaiselle tilille, taikka sellaiselle ulkomaisen pankin tilille, jolla on mahdollisuus ja oikeus vastaanottaa suorituksia. Yhtiön luovuttaessa omia osakkeitaan, ovat osakkeet oltava maksettu kokonaisuudessaan, jotta ne ovat mahdollista luovuttaa. (Sillanpää & Koski 2018.)

3.7 Osakepääoma alentaminen

Osakepääoman alentamiseen on neljä erilaista mahdollisuutta. Ensimmäinen tapa on pienentää osakepääomaa jakamalla varoja osakkeenomistajille, toinen tapa on siirtää varoja vapaaseen omaan pääomaan jolla katetaan tappioita, kolmas tapa on siirtää varoja vapaan oman pääoman rahastoon ja neljäntenä tapana tulee omien osakkeiden lunastaminen. Osakepääomaa alennettaessa tulee noudattaa velkojien suojaamenettelyä. Poikkeuksena tilanne jossa osakepääomaa alennetaan tappioiden kattamiseksi. (Villa ym., 2018.) Velkojien suojaamenettely on menettely, jonka avulla velkojien on mahdollista vastustaa esimerkiksi yhtiöjärjestyksestä poikkeamista taikka velkojat vastustavat yhtiöjärjestyksen määräyksen muuttamista. (Kyläkallio ym., 2017a, 133-134.)

Osakepääoman alentamisesta säädetään OYL:n 14 luvussa. OYL 14:1 §:n mukaan päätös kyseisestä toimesta tulee tehdä yhtiökokouksessa. Yhtiökokous päättää sen, millaisia keinoja käytetään osakepääoman alentamiseen ja kuinka suuri on määrä, jolla osakepääomaa alennetaan. Yleensä tämän päätöksen tekemiseen riittää enemmistöpäätös. Tämä tarkoittaa sitä, että kannatus päätöksellä on vähintään yli puolen äänimäärän kannatus. (Leppiniemi & Lounasmeri 2018.)

Kaupparekisteri-ilmoitus tulee tehdä, mikäli yhtiö päättää alentaa osakepääomaansa. Tehtävään ilmoitukseen tulee liittää asiakirja, josta käy ilmi että kyseessä on ollut yhtiökokous, osakepääoman alentamisen määrä, osakepääoman alentamisen enimmäismäärä sekä alentamisen tarkoitus. Ilmoitus tulee allekirjoittaa joko toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen toimesta. Ilmoituksessa käytetään lomaketta Y4, joka on sama pohja, jota käytettäisiin tilanteessa, jossa osakepääoma on menetetty. Mikäli yhtiöllä on velvollisuus velkojiensuojamenettelyyn, tulee tämän ilmoituksen yhteydessä hakea kuulutus velkojille. (Patentti- ja rekisterihallitus 2018a.)

Kuulutus on julkaistava kaupparekisteri viranomaisen toimesta kolme kuukautta ennen sen määräpäivää. Kuulutus tehdään ja julkaistaan Suomessa ilmestyvässä virallisessa lehdessä. Tämän jälkeen velkojilla on oikeus ja mahdollisuus vastustaa määräyksen muuttamista tai poikkeamista yhtiön yhtiöjärjestyksestä. Tämä tarkoittaa sitä, että osakepääoman alentamista on mahdollista vastustaa. Mikäli velkoja päättää vastustaa alentamista, tulee sen toimittaa kirjallinen vastustus kaupparekisteriin. Määräaika tällaisessa vastustamisessa on ilmoitettu kuulutuksessa. (Kyläkallio ym., 2017a, 133-136.)

Villa (2018, 354) kirjoittaa, että osakepääoman alentamisen keinoista SVOP-rahastoon siirto ja siirto tappion kattamiseen ilmenee yrityksen kirjanpidosta tase siirtoina. Mikäli tärkein osakepääoman tarkoitus on kartoittaa vapaan oman pääoman rahastoja, tulee yhtiön tehdä seuraava toimenpide. Sen tulee merkitä osakepääoman alentamisen määrästä SVOP-rahastoon se tietty määrä, jota yhtiön hallitus ei käytetä tappion kattamiseen (Leppiniemi & Kisanlahti, 2016,141). Osakepääoman alentaminen on mahdollista kirjata kirjanpidossa vasta siinä vaiheessa, kunnes kaupparekisteri on sen rekisteröinyt ja todennut viralliseksi (Leppiniemi & Kisanlahti, 2016,338-340).

Osakepääoman alentaminen tuo yritykselle myös rajoituksia. Tällainen rajoitus on voitonjakorajoitus. Tämä kyseinen rajoitus tarkoittaa, että yhtiö ei saa jakaa varoja vapaasta omasta pääomasta kolmeen vuoteen siitä, kun yhtiö on alentanut osakepääomaa tappioiden kattamiseksi, jollei velkojen suoja toteudu. Poikkeuksena on, mikäli samaan aikaan osakepääomaa korotetaan samalla summalla. Tällöin velkojalla ei ole oikeutta vastustaa varojen jakamista yhtiöstä ja tällä toimella voitonjakorajoitus vältetään. Tällaisessa tilanteessa tulee tehdä samanaikaisesti osakepääoman sekä korottamis- että

alentamislmoitus. Nämä tulee jättää rekisteröitäväksi samaan aikaan. (Leppiniemi & Lounasmeri 2018.)

3.8 Velan konvertointi

Velan konvertointi tarkoittaa sitä, että velka muutetaan oman pääoman eräksi. Tällainen muutettava velka voi olla pääomalaina. Kyseistä lainaa ei ole voitu aiemmin merkitä omaan pääomaan. Kyseessä on tavallinen rahoituslaitoslaina tai muu laina, joka on viimesijainen. Mikäli yhtiö haluaa tehdä velan konvertoinnin tulee yhtiöllä olla velkojan tai velkojien suostumus. (Kyläkallio ym., 2017b, 762.)

Konvertointi on mahdollista tehdä kahdella tavalla ja ne ovat joko hajautetusti toteutettu taikka keskitetysti toteutettu. Tämä tarkoittaa, että velka on mahdollista konvertoida kokonaan vapaan oman pääoman korotukseksi tai kokonaan osakepääoman korotukseksi taikka se on mahdollista konvertoida osaksi molempia kokonaisuuksia. Korotus on mahdollista tehdä täten yhtiön vapaan oman pääoman rahastoista joko SVOP-rahastoon taikka johonkin muun vapaan oman pääoman rahastoon. (Kyläkallio ym., 2017b, 762-763.)

Velka on mahdollista muuttaa joko vastikkeettomasti tai vastikkeellisesti, joka tarkoittaa suunnattuna osakeantina. Vastikkeellinen konversio vaatii rekisteri-ilmoituksen ja sen, että yhtiökokous myötävaikuttaa siihen. Vastikkeeton konvertointi tarvitsee puolestaan vain hallituksen päätöksen asiasta ja tämän tapainen konvertointi on mahdollista toteuttaa nopeallakin aikataululla. Nopeiten muutos tapahtuu tilanteessa, jossa muutos kohdistetaan vapaan oman pääoman rahastoihin ja tämä kyseinen muutos tehdään vastikkeettomasti. Tällaisessa muutoksessa ei tarvitse tehdä rekisteri-ilmoitusta. (Kyläkallio ym., 2017b, 763.)

3.9 Muut keinot

Muunlaisia keinoja, joilla on mahdollista ennaltaehkäistä negatiivisen oman pääoman muodostumista, ovat kehitysmenojen aktivointi ja osakepääoman korottaminen rahastokorotuksena. Rahastokorotus ei puolestaan suoranaisesti vahvista omaa pääomaa, mutta sen avulla yhtiö parantaa tappion sietokykyä ja se toimii yritykselle tietynlaisena puskurina. Tämä on varsin yleistä julkisissa osakeyhtiöissä.

Rahastokorotuksessa osakepääomaa korotetaan käyttämällä vapaan oman pääoman varoja. Vapaan oman pääoman varoista tehdään sidottua pääomaa. Korotus on mahdollista tehdä SVOP-rahastosta, edellisten tilikausien voitoista tai jostakin muusta vapaan oman pääoman rahastoista. (Villa ym., 2018.)

Päätös rahastokorotuksesta tulee tehdä yhtiön järjestämässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksessa tehdyssä päätöksestä tulee käydä ilmi korotuksen määrä ja se mistä korotus tullaan tekemään. Mahdollista on myös se, että yhtiökokous antaa valtuutuksen hallitukselle rahastokorotuksen päättämisestä. Tällaisessa valtuutuksessa tulee suorittaa sen rekisteröinti viimeistään kuukauden kuluessa tehdystä päätöksestä. Valtuutus on lähtökohtaisesti voimassa toistaiseksi, jollei sopimuksessa ole muusta ajanjaksosta sovittu. Mikäli tulisi uusi valtuutus, se korvaisi aikaisemman päätöksen valtuutuksesta. (Villa ym., 2018.)

KPL 5:8 §:ssä säädetään kehitysmenojen aktivoinnista ja niistä säädetään myös IAS 38-standardissa. IAS standardin mukaan kehittämismenot ovat luettu aineettomiksi hyödykkeiksi. Nämä aineettomat hyödykkeet muodostuvat sisäisen projektin kehitysvaiheessa tai kehittämistoiminnasta. Kehitysmenot voidaan aktivoida siinä vaiheessa, kun yhtiö pystyy todentamaan kaikki seuraavat seikat: (Haaramo, Palmuaro & Peill 2020).

- *Aineettomasta hyödykkeestä johtuvat menot ovat luotettavasti määritettävissä*
- *Aineeton hyödyke voidaan saattaa valmiiksi niin, että hyödykettä voidaan käyttää tai se voidaan myydä*
- *Yrityksellä on riittävästi teknisiä, taloudellisia ja muita resursseja kehittämistyön loppuunsaattamiseen ja aineettoman hyödykkeen käyttämiseen tai myymiseen*
- *Yrityksen aikomuksena on aineettoman hyödykkeen valmiiksi saattaminen ja käyttäminen tai myyminen*
- *Aineetonta hyödykettä pystytään käyttämään tai se voidaan myydä ja*
- *Aineeton hyödyke tuottaa taloudellista hyötyä: aineettoman hyödykkeen tuottamiselle tai aineettomalle hyödykkeelle on olemassa markkinat tai sitä voidaan hyödyntää yrityksen sisällä.*

Tutkimusmenot pitää kirjata aina tilikauden kuluksi, tämä tarkoittaa sitä, että tutkimusmenoja ei aktivoida yhtiön taseeseen. Sellaisia tutkimus toimia, joista syntyy tutkimusmenoja, ovat esimerkiksi seuraavat tavat: uuden tiedon hankinta, tutkimustulosten tai tiedon soveltamiseen sopivien kohteiden arviointi, etsiminen ja valinta, sekä vaihtoehtoisten laitteiden, tuotteiden, materiaalien, palveluiden, prosessien ja järjestelmien etsiminen ja näiden lopullinen valinta. (Haaramo ym., 2020.)

Yhtiön omaan pääomaan vaikutus tulee tuloslaskelman kautta, jos kehitysmenoja aktivoidaan yhtiössä. Kehitysmenot tulee täten pääsääntöisesti kirjata tilikauden kuluksi, mutta poikkeuksena sellainen tilanne jossa katsotaan kehitysmenojen tuottavan tulosta usean tilikauden aikana, on kirjaus mahdollista tehdä siten, että ne aktivoidaan yhtiön taseeseen. (Immonen & Villa 2016.) Kehitysmenojen aktivointi taseeseen vähentää tilikauden kuluja. Tilikauden tulos paranee ja mahdollisesti tilikausi ei olekaan tappiollinen.

Aktivoidut kehitysmenot tullaan poistamaan tehdyn suunnitelman mukaisesti. Poistojen kokonaismäärä määräytyy taloudellisen vaikutusajan mukaisesti Mikäli ei ole mahdollista luotettavalla tavalla arvioida, tulee kehitysmenot poistaa kymmenen vuoden aikana. Osakkeenomistajille ei ole mahdollista jakaa kuluksi kirjaamatonta osaa. Voitonjakokelpoisista varoista tulee vähentää ennen voitonjakoa kirjaamattomat kehitysmenot. Nämä kirjaamattomat kehitysmenot ovat juurikin nuo aktivoidut kehitysmenot. (Immonen & Villa 2016.)

Oman pääoman menettämisen seurauksena yhtiön on tullut tehdä rekisteri-ilmoitus. Rekisteri-ilmoitus tulee tehdä myös tilanteessa, jossa yhtiön oma pääoma on noussut negatiivisesta positiiviseksi. PRH:n internet sivuilla on kerrottu mitä liitteitä ja erilaisia selvityksiä tämä vaatii. Merkinnän poistaminen on vaativampi toimenpide, kuin menettämistä ilmoittaminen. Alkuperäinen osakepääoma vaikuttaa siihen, kuinka paljon oman pääoman määrän tulee olla, jotta ilmoitus voidaan poistaa rekisteristä.

Osakepääoman ollessa nolla euroa riittää, että se on positiivinen. Mikäli osakepääoma on ollut jotain muuta kuin nolla euroa, tulee menettämisen jälkeen osakepääoma olla vähintään puolet pääomasta. Esimerkiksi yritys A:n osakepääoma on ollut 15 tuhatta euroa. Mikäli yhtiö A olisi jossakin vaiheessa menettänyt oman pääoman, niin merkinnän poistamisen hetkellä sen tulee olla vähintään 7 500 euroa.

Liitteeksi ilmoitukseen tulee liittää selvitys oman pääoman lisäyksestä, mahdollinen tilintarkastajan kertomus ja mahdollinen muu erityinen selvitys oman pääoman positiivisuudesta ja sen riittävydestä rekisterimerkinnän poistoon. (PRH, 2021.)

4. HALLITUKSEN JÄSENEEN VASTUUN TILANTEESSA, JOSSA OSAKEPÄÄOMAN MENETTÄMISEN REKISTERÖINTI ON LAIMINLYÖTY JA YHTIÖ ON YLIVELKAANTUNUT

4.1 Osakeyhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu

Osakeyhtiölaissa on kirjattuna erityinen vastuutyyppi, joka on osakeyhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu. Tämä kyseinen vastuutyyppi poikkeaa sekä deliktiperusteista että sopimusperusteisesta vastuusta. (Savela 2015, 1-3). Savela (2015) kirjoittaa myös, että vahingonkorvausvastuu joka syntyy yhtiöoikeudellisella perusteella koskee käytännön näkökulmasta usein vain puhtaita varallisuusvahinkoja. Keskeisin merkitys Savelan mukaan osakeyhtiölakiin otetulla erillisellä korvaus säännöksellä on laajentaa yhtiöoikeudellisella tavalla syntyvä vahingonkorvausvastuu kattamaan tilanteita, joissa kyseessä on puhdas varallisuusvahinko, joiden korvattavuus on rajoitettu vahingonkorvauslain nojalla.

Savela (2015) kirjoittaa, että yhtiöoikeudellisella perusteella syntyvä vahingonkorvausvastuu edellyttää sen, että henkilön on pitänyt toimia yhtiöoikeudellisen roolin mukaan. Tällaisessa roolissa työskennellyt henkilö voi mahdollisesti joutua vastuuseen myös vahingonkorvauslain nojalla. Tämä siksi, että osakeyhtiölailla ei ole vaikutusta muiden korvausperusteiden soveltamiseen rinnakkain

OYL 22:1.2 §:n mukaan *“hallintoneuvoston jäsenen, hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava sellainen vahinko, jonka he ovat tehtävässään yhtiöjärjestyksestä tai osakeyhtiölakia rikkomalla, muuten kuin vain rikkomalla.”* OYL 1:8 §:ssä säädettyä huolellisuusvelvollisuutta, tahallaan tai huolimattomuudellaan aiheuttanut osakkeenomistajalle, yhtiölle tai muulle henkilölle haittaa.

Sillanpää (2011) toteaa, että yhtiön hallituksessa olevat jäsenet ovat vahingonkorvausvastuussa sellaisessa tilanteessa velkojia kohtaan, kun velka on muodostunut sen jälkeen kun yhtiön hallitus on laiminlyönyt osakeyhtiölaissa säädetyn kohdan, jossa sen tulee ilmoittaa negatiivinen oma pääoma kaupparekisteriin. Mikäli hallitus on ilmoittanut viipymättä osakepääoman menettämisen kaupparekisteriin, niin yhtiön toiminnan jatkaminen ei aiheuta sen johtavassa asemassa oleville henkilöille osakeyhtiölakiin perustuvaa vastuuta veloista. (Kyläkallio & Irola 2012b). Hallituksen esityksestä 109/2005 käy ilmi se, että

vastuu oman pääoman vähyteen reagoimisen laiminlyönnistä ei johda vastuuseen yhtiön veloista, vaan se johtaa vahingonkorvausvastuuseen. Sillanpää (2011) korostaa, että hallituksen jäsenten vastuu jotakin tiettyä yhtiön velkojaa kohtaan vaatii sen, että velan antaja ei olisi antanut luottoa yhtiölle, jos se olisi ollut tietoinen yhtiön pääoma tilanteesta.

Savela (2015, 136-137) toteaa, että tilanteessa jossa velkojalle yleensä aiheutuu vahinkoa tilanteessa, jossa velkoja on antanut velkaa yritykselle, mutta tämä ei ole tiennyt yhtiön oikeaa taloudellista tilannetta, koska yhtiön hallitus ei ollut tehnyt rekisteriin ilmoittamista oman pääoman menettämistä. Poikkeuksena Savela toteaa, että mikäli velkoja on tiennyt yhtiön tilanteen ilman rekisteri-ilmoitusta, niin tällöin velkojalle ei voine aiheutua vahinkoa.

4.2 Syy-yhteys, tuottamusolettama ja huolellisuusvelvollisuus

Mahdollista on, että yhtiön velkoja pystyy osoittamaan kyseisen yhtiön velkaantuneen tälle velkojalle sinä ajanjaksona jona kaupparekisteriin ei ollut tehty merkintää OYL 20:23.1 pykälän mukaisessa tilanteessa oman pääoman menettämässä. Tämän velan ja kaupparekisterimerkinnän puuttumisen välillä pystytään esittämään syy-yhteys. Tällaisessa tilanteessa on mahdollista, että vahingosta tulee vahingonkorvausvastuuseen yhtiön hallitus.

Yhtiön velkojalla on vaatimus näyttää toteen vähintään yksi todennäköinen laiminlyönti kyseisen yrityksen toiminnan osalta. (Sillanpää, 2011.) Velkojan on pystyttävä perustellusti näyttää toteen se, että yrityksen taloudellinen tilanne on ollut heikko ja uhkaava, sen lisäksi velkojan on myös näyttää toteen se ajankohta jolloin yritys oma pääoma on menetetty eli se ajankohta jolloin yrityksen hallituksen olisi tullut rekisteri-ilmoitus toimittaa kaupparekisteriin. Vahingonkorvausvastuusta välttyäkseen yhtiön hallituksen on pystyttävä näyttämään toteen se, että he ovat toimineet huolellisuusvelvollisuuden edellyttämällä tavalla, sekä näytettävä tämä näkemys uskottavasti ja järkevästi toteen, miksi tätä kyseistä rekisteri-ilmoitusta ei ole pitänyt kirjata ja ilmoittaa (Sillanpää, 2011).

Tuottamusolettama

OYL 20.23.1 §:n mukaan rekisteri-ilmoituksen tekemättä jättäminen on rikkomus, johon sovelletaan tuottamusolettamaa. (Sillanpää 2011.) Mikäli johtoon kuuluva henkilö on aiheuttanut vahingon rikkomalla osakeyhtiölakia tai rikkomalla osakeyhtiöjärjestyksen määräystä, tällainen vahinko katsotaan tuottamuksella aiheutetuksi mikäli vastuussa oleva

henkilö ei pysty osoittamaan menetelleensä huolellisesti. (Mähönen & Villa, 2010). Pihlajarinne (2007) toteaa, että todistustaakka on käännetty koskien johdon tuottamusta.

Huolellisuusvelvollisuus

Osakeyhtiölaissa 1:8 pykälässä arvioidaan hallituksen toimintaa huolellisuuden mukaan. Tämä pykälä on keskeinen kriteeri sille, että yhtiön hallituksen on edistettävä yhtiön etua. (Kyläkallio & Irola, 2012a.) Mähönen ja Villa (2010) kirjoittavat, että huolellisuusvelvollisuuden perusta on päämies-agenttisuhteessa johdon ja yhtiön välillä. Tätä huolellisuusvelvollisuutta voidaan tarkastella myös yhtiön oman toiminnan kautta, koska olettamana on, että yhtiö tuottaa omistajilleen voittoa. Mikäli näin on toimittu, niin yleisesti ottaen voidaan pitää lojaalia toimintaa yhtiötä ja sen omistajia kohtaan. (Airaksinen, ym., 2010a)

Kyläkallion (2012) mukaan johdon toiminnan tulee hoitaa kaikki siltä vaaditut tehtävät huolellisesti ja ajallaan. Osakeyhtiölaissa olevat tärkeät periaatteet ohjaavat yhtiön toimintaa sellaisissa tapauksissa, joissa itse laki ei anna yksiselitteistä toimintaohjetta. Ne toimivat myös tietynlaisena tulkinta-apuna joidenkin yksittäisten normien kohdalla. (Rissanen, ym., 2006)

Salonen (2000) kirjoittaa, että edellytys vahingonkorvaukseen on se, että on tapahtunut teko tai laiminlyönti, joka on luonteeltaan moitittava ja se on aiheuttanut vahingon. Salonen jatkaa, että moitittavuuden arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että tunsiko tai olisiko hallituksen jäsenen tullut tietää ne todelliset olosuhteet, jotka vallitsivat ja jotka vaikuttivat toimien mitittavuuteen tai oikeudenvastaisuuteen, sekä olisiko hallituksen jäsenen ollut tunnettava asiaan vaikuttavan normin sisältö.

Huolellisuutta arvioitaessa johdon osalta on toimittava objektiivisesti. Tämä tarkoittaa sellaista toimintaa, joten huolellisen henkilön oletetaan toimivan samanlaisessa tilanteessa. Tässä otetaan huomioon liiketoimintaan kuuluvat riskit, päätöksentekoon vaikuttaneet epävarmat tilanteet sekä liiketoiminnan nopeus (Airaksinen, ym. 2010a). Airaksinen ym, toteavatkin, että riittävänä on pidettävä sitä, että taustatieto on hankittu hyvin liiketavan edellyttämässä kokonaisuudessa. Huolellisuus on aina arvioida niiden tietojen ja mahdollisuuksien mukaan, jotka ovat olleet käytössä päätöstä tehtäessä.

Huolellisuusvelvollisuudella on erityisesti merkitystä, kun arvioidaan johdon vahingonkorvaudellista vastuuta osakeyhtiölain nojalla. (Airaksinen, ym. 2010a)

Sillanpään (2011) mukaan tarkastellessa johdon vastuuta sen tekemisistä liiketoiminnassa, voidaan tarkastelu välineeksi ottaa *business judgement* -liiketoimintapäätösperiaate. Tähän periaatteeseen kuuluvat neljä kohtaa, joiden mukaan yrityksen päättäjät eivät vastaa tehdyistä liiketoiminnan ratkaisuista, jos “1) *kyseessä ei ole oikeustoimi henkilön itsensä kanssa ja ei ole intressiristiriitaa, 2) hallitus käsittelee asian ja ratkaisee sen, 3) hallitus on hankkinut asianmukaiset tiedot ennen päätöksen tekoa ja 4) hallituksen toimilla on järkevä liiketaloudellinen perusta ja ne eivät ole räikeästi virheellisiä.*” Kyseinen periaate rajoittaa johdon vastuuta. Huomioitava on se seikka, että se ei suojaa passiivisuutta, vaan hallituksen on toimittava aktiivisesti tilanteen vaativalla tavalla. (Sillanpää, 2001.)

5. MAKSUKYKYISYYSTESTI

5.1 Sisältö

OYL säätelee yhtiön varojen jakamisesta. OYL 13:2 § on säädetty, että varoja ei saa jakaa tilanteessa, jossa yhtiöstä tulee maksukyvytön varojen jaon seurauksena, tai tilanteessa jossa yhtiö on jo maksukyvytön ennen kuin varat ovat jaettu. Tilanne jossa yhtiön päättäjät yksimielisesti päättävät jakaa varoja yhtiöstä ja tämä aiheuttaa yhtiölle maksukyvyttömyyden, on mahdollista että he syyllistyvät osakeyhtiörikokseen. (Mähönen,. ym. 2006, 409.) Teko on säädetty rangaistavaksi OYL:n 25:1 §:ssä. Varojenjako joka ylittää yhtiön maksukyvyyn on täten laitonta varojenjako ja siihen sisältyy myös varojen palautusvelvollisuus sekä vahingonkorvausvastuu. (Airaksinen,. ym.2010b. 46.) Näistä on säädetty OYL 13:4 §:ssä sekä osakeyhtiölain 22 luvussa. Maksukykyisyystestin ja tasetestin tulee täytyä samaan aikaan. (Immonen,. ym. 2011, 160.)

Yksi osakeyhtiölain peruseriaatteista on se, että osakkeenomistajien viimesijaisuus verrattaessa sitä velkojiin ja tätä maksukykyisyystesti ilmentää. Kyseinen periaate ei toteudu tilanteessa jossa omistajat voivat aiheuttaa varojen jaolla yhtiön maksukyvyttömyyden ja tästä johtuvan mahdollisen konkurssin ja konkurssin vuoksi velkojilta jää merkittäviä saamia saamatta (Airaksinen,. ym, 2010b, 38). Yleisestä velkojiensuojasäännöksestä on kyse OYL 13:2 §:ssä, koska se suojaa kaikkia velkojia. Ensisijainen tarkoitus maksukykyisyystestillä on estää osakkeenomistajien opportunistinen käytös velkojien kustannuksella. (Mähönen & Villa, 2009, 344-345.) Yhtiön toiminnan jatkuvuus on tärkeää velkojien kannalta. Säännöksen tarkoitus ei ole asettaa yhtiön osakkeenomistajille, johdolle tai tilintarkastajalle liiallisia vaatimuksia koskien yhtiön omavaraisuutta, oman pääoman määrää taikka maksukyvyyn arviointia. Pienissä yhtiöissä maksukyky voi olla jatkuvasti heikolla tasolla laskennallisesti. Esitöissä lakia tehdessä on korostettu, että maksukyvyyn tiukkuus ei estä varojen jakoa. Perusteluissa on todettu myös, että varojenjako on mahdollista rahoittaa myös velkarahalla (HE 109/2005, s. 126.)

Mähönen (2009) kirjoittaa, että maksukyky on käsitteenä ongelmallinen sen epämääräisyyden vuoksi ja myös testin avoimuus on altis kritiikille, eikä saadut vastaukset ole yksiselitteisiä, vaan vastaukset ovat toimija- ja tilannesidonnaisia. Haastavaa on selvittää kuinka pitkälle tulevaisuuteen yhtiön maksukykyä on selvitettävä, onko informaatio maksukyvyyn arvioimista

varten luotettavaa ja onko kyse maksukyvyyn tai maksukyvyttömyyden arvioinnista. (Mähönen & Villa, 2009, 346.)

Yleisesti maksukykyisyydestä on suunnattu OYL 13:6.1 §:n mukaan yhtiökokoukselle eli sille toimielimelle, joka päättää yhtiön varojen jakamisesta. Toki yhtiökokous voi halutessaan valtuuttaa OYL 13:6.2 §:n nojalla yhtiön hallituksen päättämään varojen jakamista yhtiön osingon muodossa taikka vapaan oman pääoman rahastosta. Yhtiön hallituksella on käytännössä katsoen vastuu arvioida ja seurata yhtiön varojenjakamista ja hallitus myös esittelee ehdotuksen jakamisesta. Mikäli muu taho esittelisi ehdotuksen yhtiökokoukselle tulisi tälle olla hallituksen hyväksyntä OYL 13:6.1 §:n mukaan. Näin ollen hallituksella on vastuu niin esittelijänä kuin täyttöpäällikönä sekä siitä että yhtiö pysyy maksukykyisenä. Hallituksen ei ole mahdollista panna täytäntöön sellaista päätöstä, joka on osakeyhtiölain vastainen. (Airaksinen, ym. 2010b, 42-43).

Yhtiön hallituksen yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin kuuluu yhtiön maksukyvyyn arviointi (OYL 1:8 § ja 13:6.1 §). Maksukyvyyn arviointi tulee tehdä huolellisesti. Hallituksen tulisi kirjata ja liittää hallituksen kokouksen pöytäkirjaan perustelut varojenjakamisesta esimerkiksi laskelmien ja muiden selvitysten osalta, tämän avulla olisi mahdollista myöhemmin näyttää toteen, että päätös jakaa varoja on perustunut asianmukaiseen harkintaan ja selvitykseen. (Kyläkallio, ym. 2012b, 327.) Mähönen ja Villa kirjoittavat, että testi jolla varojenjako testataan on kaksiosainen. Ensimmäinen vaihe on se, että katsotaan onko jakaminen mahdollista säännösten mukaan, tämän jälkeen tarkastellaan maksukykyä ja mahdollisesti vähennetään jaettavan osuuden määrää. (Mähönen & Villa, 2009, 346.)

Maksukykyisyydestä koskee niin vapaan kuin sidotun pääoman antamista yhtiöstä. Säännöksen soveltumisvelvollisuus ei muutu vaikka tähän olisi sovellettu velkojien suojaamennettelyä osakeyhtiölain 14 luvun mukaan. (Villa, 2007, 145.) OYL 13:2 §:n säännöstä on täten sovellettava tilanteissa joissa lunastetaan taikka hankitaan yhtiön omia osakkeita. Tähän ei vaikuta se käytetäänkö hankkimiseen sidottua tai vapaata pääomaa. Varojenjakoa on kielletty, jos yhtiöllä ei ole kassavaroja osingon jakamiseen eikä kassavaroja ole mahdollista saada realisoimalla omaisuutta ilman yhtiön liiketoiminnan vaarantamista. (Mähönen & Villa, 2009, 344-345.)

OYL 13:2 §:ssä on *“tai pitäisi tietää”* -vaatimus, jota Mähönen ja Villa tulkitsevat siten, että hallituksen on pitäydyttävä siinä päätöksessä jonka he ovat tehneet, vaikka siihen liittyisi riski maksukyvyttömäksi tulemisesta. Tämän lisäksi Mähönen ja Villa huomauttavat, että tarkoitus testillä on varmistaa vieraan ja oman pääoman välinen maksunsaantijärjestys ja estää sellainen varojenjako yhtiöstä, joka heikentää velkojien saatavien oikea-aikaisen ja -määräaikaisen maksun. Testin tekemiseen kannustimena toimii mahdollinen vahingonkorvausvastuu velkojia kohtaa aiheutetusta vahingosta. (Mähönen & Villa, 2009, 348,-349) Tilanteessa jossa testiä on rikottu ja täten aiheutettu vahinkoa velkojia kohtaan tulee hallituksen jäsenelle ja toimitusjohtajalle mahdollinen vahingonkorvausvastuu aiheutuneesta vahingosta OYL 22:1.2 §:ssä säädetyllä tavalla. Mahdollista on myös, että osakkeenomistajat voivat joutua vastuuseen OYL 22:2.1 §:n perusteella. (Villa, 2007, 152.)

OYL 13:2 §:ssä on sanamuoto *“olisi pitänyt tietää”* ja tähän Airaksinen ym. on ottanut kantaa. Hänestä sitä on käsiteltävä samalla tavalla kuin sitä yleensä lainsäädännössä on käsitelty ja ymmärretty. Se tuo tietynlaista objektiivisuutta tilanteen arvioimiseen. Tietämättömyys ei ole vastuuvapauden peruste henkilölle jolla on vastuullinen asema, vastuun perustana toimii se miten vastuullisessa asemassa olevan henkilön olisi tullut toimia ja mitä hänen olisin tullut tietää. Tietojen puutteellisuus tai tietämättömyys maksukyvyttömyydestä ei myöskään vapauta vastuusta, koska silloin on laiminlyöty perehtyneisyys. (Airaksinen, ym, 2010b, 45) Arvioinnin olennaisin osa on se, että päätöstä tehdessä tiedettiin tai olisi pitänyt tietää asian todellinen tilanne, eikä se mitä päätöksen tekemisen jälkeen tiedettiin. Tosin pelkästään yhtiön maksukyvyttömyys suhteellisen lyhyen ajan kuluttua varojen jakamisesta ei kerro suoraan, että säännöstä olisi rikottu. (HE 109/2005, 125) Tässäkään ei saa unohtaa, että yhtiökokouksessa tehtyjen päätösten täytäntöönpanosta vastaa yhtiön hallitus, tosin hallituksen tulee varmistaa päätöksen laillisuus osakeyhtiölain mukaan (Mähönen & Villa, 2009, 348). Kyläkallio ym. tosin kirjoittaa, että mikäli yhtiön tulee maksukyvyttömäksi pian varojenjakamisen jälkeen, tarkoittaa se käytännössä yhtiön hallituksen taikka edes osan siitä olisi pitänyt tietää yhtiön maksukyvyttömyydestä viimeistään sillä hetkellä kun varat jaettiin, poikkeuksena sellaiset seikat jotka ovat tapahtuneet päätöksen teon jälkeen ja ne ovat aiheuttaneet yhtiön maksukyvyttömyyden. (Kyläkallio, ym. 2012b, 327-328.)

Tilintarkastuslaissa 3:15.4 §:ssä tilintarkastaja on velvollinen huomauttamaan tilintarkastuskertomuksessa, mikäli yhtiön varojen jako olisi omiaan aiheuttamaan yhtiön

maksukyvyttömyyden OYL 13:2 §:n mukaan. Asian merkityksen kokonaisvaltainen arviointi jää yhtiökokoukselle taikka muulle sitä vastaavalle yhtiön toimielimelle, jolle kertomus tilintarkastuksesta on osoitettu (HE 194/2006, 39-40).

5.2 Määritelmä

Osakeyhtiölaissa tai sen perusteluissa ei ole määritelty yhtiön maksukykyä taikka maksukyvyttömyyttä, tämä käy ilmi Oikeusministeriön lakityöryhmän mietinnössä 2003:4. Mietinnön mukaan oikeuskäytäntö ja muu lainsäädäntö tulee määräämään sisältöä ja sen soveltamista. Airaksinen ym. kirjoittavat, että perussäännös maksukyvyttömyyttä kohtaan on takaisinsaannista konkurssipesään säädetty laki (758/1991, TakSL) ja tähän osakeyhtiölain käsite maksukyvyttömyydestä sopii hyvin liitännäisenä. Maksukyvyttömyyttä käsitellään myös muissa Suomessa voimassa olevissa laeissa. Näitä lakeja ovat muun muassa yrityssaneerauslaki (47/1993, YSL), rikoslaissa (1889/39, RL) ja konkurssilaissa (120/2004, KL). Näissä laissa olevat maksukyvyttömyyden käsitteet ovat kutakuinkin takaisinsaantilakia vastaavat. Teoriassa osakeyhtiölain maksukyvyttömyysarviointi poikkeaa siten, että osakeyhtiölaissa arviointi on etukäteistä, kun taas takaisinsaantilaissa arviointi tapahtuu jälikäteisesti. Airaksinen ym. toteavat että arviointi tilanteet lienevät olevan samantapaisia, koska osakeyhtiölain säännöksiä arvioidaan usein jälkikäteen (Airaksinen, ym. 2010b, 39-40).

Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan TakSL 4 §:n mukaan tilannetta, jossa *“velallinen muuten kuin tilapäisesti on kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä”*. Maksukyvyttömyyttä ei saa sekoittaa ylivelkaantumiseen, samassa pykälässä ylivelkaantuminen määritellään tilanteeksi, jossa *“velallisen velat ovat suuremmat kuin hänen varansa”*. Sellaista yhtiötä jolla on ongelmia saada rahoitusta ei saisi katsoa maksukyvyttömäksi. (Airaksinen, ym. 2010b, 40-41.) Yrityssaneerauksesta tehdyssä kirjallisuudessa on käsitelty asiaa siten, että velallinen ei ole maksukyvytön, mikäli erääntyneiden velvoitteiden maksamiseen on lyhyen ajan sisällä tulossa tarpeeksi rahavaroja velallisen yhtiön omaisuuden realisoinnista, rahoitusjärjestelyistä taikka yrityksen kassavirrasta. Tilanne jossa maksuvalmius turvataan luotolla edellyttää, että velallinen pystyy maksamaan velat ajallaan, eikä täten siirrä ongelmaa eteenpäin (Koskelo, 1994, 99).

Mähösen ja Villan (2009) mukaan oikeuskirjallisuudessa ollaan samaa mieltä siitä, että maksukyvyttömyydellä ei tarkoiteta maksukyvyttömyyttä, johon olisi esimerkiksi päädytty takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain soveltamisessa. Huomioitavaa on, että OYL 13:2 §:n soveltamisessa kyseeseen tulee maksukyvyttömyyden lisäksi myös yhtiön tulevaisuuden maksukyvyyn arvioiminen. (Mähönen & Villa, 2009, 346-347.) Korkeimman oikeuden mukaan *“maksukyvyttömyys takaisinsaantilain säännöksessä tarkoitettussa merkityksessä ja rikoslain velallisen epärehellisyysäännöksessä tarkoitettussa merkityksessä tarkoittavat samaa”* (KKO, 2004:46).

Varovaisuutta tulee noudattaa Kaarenolan ja Suontaustan mukaan tilanteessa, jossa määritellään osakeyhtiölain maksukyvyttömyyden sisältöä rikosoikeuden ja insolvenssioikeuden perusteella. (Kaarenola & Suontausta, 2007, 246-247.) Blumme, ym. toteavat rikoslain ja takaisinsaantilain velallisen epärehellisyys säännöksen olevan maksukyvyttömyyttä koskevan oikeuskäytännön sisällön puolesta sopivampi maksukyvyttömyyden sisällön tarkasteluun osakeyhtiölaissa tarkoitettussa merkityksessä, kuin konkurssia ja yrityssaneerausta koskeva oikeuskäytäntö (Blumme, ym., 2007, 169).

Maksukyvyttömyys on käsitteenä korkeimman oikeuden mukaan sidoksissa tiukasti asiayhteyteensä ja tämän vuoksi sille annettu merkityssisältö voi joissakin määrin vaihdella eri säännöksissä, jotka koskevat eri aloja. Tämän vuoksi maksukyvyttömyyttä tulee aina arvioida kunkin lain ja yksittäisen säännöksen tarkoitusta vasten. (KKO, 2004:46.) Maksukyvyttömyyttä osoittavia seikkoja oikeuskäytännössä ovat olleet esimerkiksi: *“maksamattomat suoritukset, varojen ja velkojen suhde, toiminnan tappiollisuus, heikko tulorahoitus, maksuvalmius, kannattavuus, runsaat maksuviiveet ja oman pääoman negatiivisuus.”* (KKO, 1997:28, KKO, 1998:52, KKO, 2000:125, KKO, 2003:24, KKO, 2005:119, HO 7.2.2000.)

Yhtiön maksukyvyttömyys tarkoittaa yhtiön maksukyvyyn puuttumista. Likviditeettikriisi tarkoittaa tilapäistä maksukyvyttömyyttä, jossa velallisella ei ole käytössään varoja jonkin tietyn tarpeen tai ajanjakson aikana, mutta myöhemmin velallinen saa varoja joilla pystyy maksamaan erääntyneet maksut. Tilapäinen kassavaje ei teknisesti tarkoita maksukyvyttömyyttä. Mahdollinen maksukyvyttömyyden tilapäisyys voi liittyä niin maksukyvyttömyyden syyhyn tai maksukyvyttömyyden ajalliseen keston. Tilapäistä maksukyvyttömyyttä ei ole sellainen, jonka syytä ei voida poistaa tavalla tai toisella.

Pitkäaikainen maksukyvyttömyys voi tietyiltä osin olla tilapäistä, jos sen syy on mahdollista poistaa lähitulevaisuudessa. Mikäli maksukyvyttömyys jatkuu useita kuukausia, se on tulkittu pysyväksi tilaksi (Blumme, ym. 2007, 168).

Rikosoikeudessa maksukyvyttömyyttä on käsitellyt Vento. Vennon mielestä oikeudelliselle maksukyvyttömyydelle on kaksi tärkeää kriteeriä: *“kyseessä tulee olla pidempään jatkunut maksukyvyttömyys ja taloudellisen alijäämän on oltava vähäistä suurempi. Maksujen laiminlyönnin tulee olla säännönmukaista.”* Riittävää aikaväliä on hankala määritellä pysyvälle maksukyvyttömyydelle. Rikosoikeudessa se voi olla jotain 10 päivän ja kolmen kuukauden välillä. (Vento, 1994, 212.) Keskenään verrannollisia eivät ole maksukyvyttömyys ja ylivelkaisuus, mutta maksukyvyttömyyden indisio on ylivelkaisuus. Periaatteessa vasta todella pitkään vaikuttanut ja jatkunut ylivelkaisuus vaikuttaa yrityksen maksukykyyn ja rahaliikenteeseen. (Vento, 1994, 190.)

5.3 Informaation perusta maksukykyarviossa

Maksukyvyttömyyden todentamista ei ole säädetty osakeyhtiölaissa. Varojen jakokelpoisuutta arvioitaessa olennaista maksukykyisyystestin mukaan on se, että yhtiössä tapahtuva varojenjako ei vaaranna tulevien velvoitteiden suorittamista kun ne ne eräänntyvät. (Mähönen & Villa, 2006b, 321.) Tilinpäätöksen tuottamalla informaatiolla on suuri merkitys, kun arvioidaan maksukykyä, mutta maksukykyä tulee arvioida kaiken mahdollisen tiedon pohjalta, jota yhtiöstä on saatavilla (Mähönen & Villa, 2009, 347). OYL 13:3 §:ssä lukee *“Jaossa on otettava huomioon tilinpäätöksen laatimisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa tapahtuneet olennaiset muutokset.”* Viimeisimmälle tilinpäätökselle on mahdollista antaa painoarvoa, mikäli tilikauden jälkeen olleet tapahtumat eivät anna aiheutta olettaa, että yhtiön tilanne on oleellisesti muuttunut. Arvioinnissa tulee kuitenkin ottaa huomioon tulevaisuuden seikat jotka kohdistuvat yhtiöön kuten velat ja muut sitä sitovat suoritukset ja niiden vaikutus yhtiön rahoitusmahdollisuuksiin. (HE,109/2005, 125.) Mähönen ja Villa pitävät maksukykyisyystestiä joustavana normina, koska maksukykyä arvioitaessa on aina otettava huomioon sellaiset tulevaisuuden seikat, jotka ovat yhtiön tiedossa ja ne eivät ilmene viimeisestä tilinpäätöksestä. (Mähönen & Villa, 2009, 348.)

Yhtiön tilinpäätös ei aina anna todellista kuvaa yhtiön maksuvalmiudesta, koska on mahdollista, että oma pääoma sisältää sellaisia eriä, joita vastaavaa määrää yhtiöllä ei todellisuudessa ole. Omassa pääomassa on mahdollista olla erilaisia arvostus rahastoja, joihin on ollut mahdollista kirjata toteutumattomia arvonnousuja. Mahdollista on myös se, että yhtiöllä on jakokelpoista varallisuutta, mutta sen varallisuuden realisointi voi olla kallista ja vaikeaa. (Mähönen & Villa, 2009, 347-348.) Hallituksen esityksessä (109/2005) maksukyvyyn korostaminen on perusteltua niin yhtiön omaisuuserissä kuin tasearvoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi. IFRS-standardit korostavat erityisesti taseen merkitystä huomattavasti yhtiön taloudellisen informaation tuottajana. Kehitys on kuitenkin johtanut siihen, että taseen käyttökelpoisuus on laskenut taloudellisen informaation lähteenä ja varojen jakamisen perustana. Yhtiön aineeton omaisuus on voinut lisääntyä ja juuri tämä kasvattaa eroa yhtiön omaisuuden realisoinnista saatavan summan ja taseen loppusumman välillä. Lain esitöissä on todettu että *“velkojien kannalta ei ole hyväksyttävää, että oman pääoman jakaminen pelkästään taseen perusteella ei ole hyväksyttävää mikäli tämä johtaa yhtiön maksukyvyttömyyteen”*, tämä tarkoittaisi sitä, että osakkeenomistajilla olisi parempi asema maksunsaantijärjestyksessä kuin velkojilla (HE, 109/2005, 125-126, Osakeyhtiölakityöryhmän mietintö, 2003, 180).

Merkitystä on myös kassavirtojen ennustamisella kun arvioidaan maksukykyisyyttä. Rahoitus- ja muiden kassavirtalaskelmien laatimisvelvollisuus on kuitenkin todella rajoitettua ja laatimisvelvollisuus ei koske suurinta osaa yrityksistä (KPL 3:1.3 §, Mähönen & Villa, 2009,347). Airaksisen ym. mukaan erityinen syy laatia rahoituslaskelma olisi perusteltu epäily yhtiön maksukyvyyn kehittymisestä tulevaisuudessa. (Airaksinen, ym. 2010b. 45-46.) Villan mukaan erityinen peruste voisi olla sellaisessa tilanteessa jossa yhtiön vakavaraisuus, kannattavuus ja tulos ovat huonoja, tai yrityksen johto on tietoinen, että yrityksellä on mahdollisesti tulevaisuudessa ongelmia suoriutua erääntyvistä lähitulevaisuuden velvoitteistaan oikea-aikaisesti ja määrällisesti. (Villa, 2007, 162.) Mähösen ja Villan mielestä tilinpäätöksessä ja rahoituslaskelmassa on ongelmallista se, että tieto on pelkästään mennyttä aikaa eli siltä kyseiseltä tilikaudelta jolta tilinpäätös on tehty. Maksukykyisyydestä on puolestaan kyse varojenjako hetken maksukyvyistä ja tämän jaon vaikutuksesta yhtiön tulevaisuuden maksukykyyn. Tästä syystä rahoituslaskelman tuottama informaatio on otettava tulkittavaksi jotta saadaan maksukyky arvioitua oikein (Mähönen & Villa, 2006b, 321).

Varojenjakomuistiossa, jonka oikeusministeriö on laatinut ei ollut ehdotettu maksukykyisyydestin sisällön yksityiskohtaisempaa sääntelyä. Perusteluna tälle oli se, että säännöksen soveltamisesta ei ollut tietoa oikeuskäytännössä eikä yhtiöissä sen voimaantullessa. Muistion mukaan keskeisiä taloudellisen raportoinnin kohteita voivat olla tilinpäätöksen lisäksi vahvistettu oman vapaan pääoman määrä, omavaraisuusaste, kasvunopeus, maksuvalmiusaste, ehdotettu tai päätetty varojen jakamisen kokonais summa sekä osakkeenomistajan ja yhtiön verotukseen liittyvät seikat. (Oikeusministeriön varojenjakomuistio, 2009, 73, 86.)

5.4 Ajankohta ja varmennus maksukykyisyydestille

Hallituksen esityksen mukaisesti maksukykyä koskeva arviointi tulisi tehdä lähellä jakopäätöstä. (HE, 109/2005, 125.) Tavanomaista yhtiöissä on, että yhtiön johto tekee arvioinnin koskien maksukykyä ennen hallituksen esittämää näkemystä varojenjaosta yhtiökokoukselle. (Mähönen & Villa, 2009,348.) Blummen ym. toteavat, että yhtiöllä on velvollisuus arvioida varojenjaon maksuedellytykset koko varojenjakoprosessin ajan. Maksukykyä pitää arvioida aina yhtiön hallituksen tehdessä ehdotuksen varojenjaosta, yhtiökokouksen tehdessä päätöstä varojen jakamisesta ja vielä varojen jakamisen maksuhetkellä. (Blumme, ym. 2010, 125.) Mähösen ja Villan mukaan OYL 13:3 §:n 3. virke korostaa velvollisuutta varmistaa jaettava määrä ehdottaessa ja täyttöön pantaessa sekä täytäntöönpanon jälkeeseen, että yhtiö pysyy maksukykyisenä. He katsovat, että säännös liittyy olennaisesti maksukykyisyydestiin. (Mähönen & Villa, 2009, 344-345.)

Kirjattuja säännöksiä ei ole osakeyhtiölaissa ei ole koskien johdon erityisistä maksukykyä koskevaa informaatio velvollisuuksista. (Mähönen & Villa, 2009, 349.) Villa toteaa, että OYL 13:2 §:n mukaista maksukykyisyydestä voidaan kritisoida muutamista seikoista, se ei anna riittävää kuvaa siitä miten maksukykyä tulisi arvioida ja sitä voidaan pitää sisällöllisesti epäselvänä. (Villa, 2007, 168.) Villa ja Jokinen ovat sitä mieltä, että lainsäädäntöön tulisi ottaa maksukykyisyysvarmenne. Tämä varmenne parantaisi yhtiön kanssa toimivien tahojen asemaa tavalla, jolla ne saisivat tietoonsa onko yhtiössä mahdollisesti tehty maksukykyisyydestä, millä tavalla testi on tehty ja mihin informaatioon testi on perustanut tietonsa (Villa 2007, 169, Jokinen, 2008, 251). Varmenteen katsottaisiin selkeyttävän vastuuta ja työnjakoa eri toimijoiden välillä: *“yhtiön johdolla olisi paras tieto yhtiön tulevaisuudesta*

ja taloudellisesta tilanteesta sekä samalla johdolla olisi velvollisuus huolehtia maksukyvyistä annettujen periaatteiden sallimissa rajoissa. Varmenteen laatiminen tulisi varmaankin aiheuttamaan transaktiokustannuksia, mutta rahoituksen hinta saattaisi laskea, koska sijoittajien riski ja epävarmuus vähenisi”. Yhtiöllä saattaisi olla perusteltu intressi tehdä ja esittää kyseinen varmenne. (Jokinen, 2008, 251.)

Toimintakertomuksen laatimisesta Kirjanpitolautakunta on antanut yleisohjeen 12.09.2006, joka on samantapainen kuin maksukykyisyysvarmenne. Ohjeen mukaan toimintakertomus on otettava OYL 8:5.2 §:n nojalla hallituksen esitykseen toimenpiteeksi koskien voiton jakamista sekä esityksessä on todettava että muun vapaan oman pääoman jakaminen ei tilikauden päättymisestä huolimatta vaaranna yhtiön maksukykyä. Yhtiössä ei ole myöskään tapahtunut rakenteellisia muutoksia ja OYL 13:2 §:ssä tarkoitettu maksukykyisyystesti ei ole vaikuttanut jakokelpoisten varojen kokonaisuuteen. (KILA 12.9.2006, 2.14.1.1). Talousvaliokunta oli mietinnössään ehdottanut, että nykyistä varojen jakamista tulisi täydentää säännöksellä, joka turvaisi yhtiön maksukykyisyyden jakamisen jälkeen. Mietinnön mukaan tämä parantaisi muiden sidosryhmien suojaa ja velkojien suojaa. (TaVM 7/2006, 2-3.)

Varojenjakomuistiossa, jonka Oikeusministeriö oli kirjoittanut 2009, ehdotettiin sääntelyn selventämistä siten, että *“Varojenjako koskevissa säännöksissä ilmenisi tarkasti se, että yhtiön toimitusjohtajalla ja hallituksella olisi velvollisuus arvioida ja tarkkailla yhtiön maksukykyä mahdollisimman lähellä yhtiökokouksen ajankohtaa.”* Tämä siksi, että yhtiökokous päättää varojenjaosta ja tämän päätöksen tekemisen että toteuttamisen yhteydessä arviointi olisi dokumentoitavissa ja säilytettävissä luotettavalla tavalla. Ehdotuksen vaatimus dokumentoinista olisi tarpeellinen sen takia, koska se osoittaisi sen että varojenjako on arvioitu asianmukaisesti. Ilman dokumentointia hallituksen voisi olla mahdotonta esittää jälkikäteen se, että he ovat toimineet asiallisesti arvioidessaan maksukykyä. Tähän jälkikäteiseen todentamiseen vaikuttaa useasti se seikka, että yhtiön velkojilla, osakkeenomistajilla ja johdolla ovat vastakkaiset edut. Vaatimus dokumentoinnista koskisi sellaisia seikkoja, joiden mukaan maksukykyä on arvioitu, milloin sitä on arvioitu ja ketkä ovat osallistuneet arvioinnin tekemiseen. Nämä tiedot olisi mahdollista liittää toimintakertomukseen tukemaan voitonjakoehdotusta, hallituksen pöytäkirjaan tai sitten muuhun erikseen laadittuun dokumenttiin, joka tulisi säilyttää samaan tapaan kuin muut tärkeät dokumentit kuten hallituksen pöytäkirjat. Tilanne jossa varojenjako tapahtuu nopealla

aikataululla suhteessa yhtiökokoukseen, niin uusi arvio maksukyvyistä tulisi muistion mukaisesti laatia poikkeustilanteessa. Tällainen tilanne olisi se, jos yhtiön toimintaympäristössä tai tilassa olisi ilmennyt olennaisia muutoksia. Mikäli toimeenpanossa kestää pidempi aika, olisi hyvä arvioida yrityksen maksukyky uudestaan perusteellisesti. Muistion mukaan selvitys on tarpeellinen, koska on mahdollista laittaa päätös täytäntöön huomattavan ajan kuluttua päätöksestä. Osakeyhtiölain 13:2 §:ään esitettiin muistiossa lisättäväksi momentti, jonka mukaan *“Hallituksen on arvioida yhtiön maksukyky ennen varojenjakoa koskevaa päätöstä ja sen täytäntöönpanoa. Arviossa on oltava ne seikat, joiden perusteella maksukykyä on arvioitu. Arvio on otettava toimintakertomukseen, hallituksen kokouksen pöytäkirjaan tai erilliseen päivätyyn ja allekirjoitettuun asiakirjaan, joka on säilytettävä luotettavalla tavalla.”* (Oikeusministeriön varojenjakomuistio 2009, 75-76, 84-85, 89.)

Hallituksen esityksistä kyseisen momentin lisäämistä ei ole esitetty lisättäväksi. Hallituksen esityksessä 238/2009 on todettu se, että palautteen vuoksi jota Oikeusministeriön muistiossa oli kirjoitettu liittyen varojenjaon edellytyksiä koskevia säännöksiä, jotka koskevat maksukykyisyydestä tullaan valmistelemaan erillisessä tilanteessa. Hallituksen esityksen mukaan muutosten valmistelua tullaan jatkamaan. (HE 238/2009, 13, 15.) Mähösen ja Villan mukaan esimerkiksi tämä OYL 8:5.2 §:ään otettava erityinen lausima koskien maksukykyä tulisi korostamaan huolellisuusvelvollisuutta yrityksen johdon osalta, kun he suorittavat maksukykyisyydestä (Mähönen & Villa. 2009, 349).

Suontausta korostaa myöskin maksukykyisyyssarviota koskevaa dokumentoinnin tärkeyttä ja merkitystä. Hänen mukaansa johto on toiminut huolellisesti tilanteessa, jossa se tuntee liiketoiminnan olosuhteet ja johto on dokumentoinut ja selvittänyt yhtiön maksuvalmiuden, kassavirta-analyysit, rahoitusmahdollisuudet ja vakavaraisuuden. Johto on vahvistanut sen, että yhtiö selviytyy erääntyvistä velvoitteista oikea-aikaisesti ja määrällisesti. Pitää kuitenkin muistaa, että kyseessä on kuitenkin tapauskohtainen arviointi. Oikeuskäytäntöä ei ole osakeyhtiöoikeudellisessa merkityksessä koskien maksukyvyn sisältöä. (Suontausta 2014.)

5.5 Arviointijakson pituus koskien maksukykyä

Osakeyhtiölaissa ei ole määritelty täsmällisesti sitä ajallista seikkaa kuinka kauan yhtiön pitäisi olla maksukykyinen varojenjakamisen suorittamisen jälkeen. Oikeusministeriön varojenjakomuistiossa 2009 todetaan, että *“Oikeuskirjallisuudessa pidetään ongelmallisena maksukyvyyn arvioinnin ja sen raportoinnin ajanjakson pituuden epämääräisyyttä ja siihen on kaivattu selvennystä.”* Dokumentoinnin tulisi olla rajoitettu tiettyyn aikamäärään esimerkiksi 12 kuukauteen, mikä mahdollisesti selventäisi lain tulkintemista. Muistiossa tosin korostettu sitä seikkaa, että voimassa olevan säännöksen positiivinen asia on sen joustavuus. Lain kohta huomioi sen, että yhtiön vastuulliset toimijat ovat velvoitettuja huolehtimaan maksukyvyyn säilymisestä koko yhtiön toimintakaaren ajan, sekä sen että erilaisilla yhtiöillä on erilaiset toimet ja niiden reaali- ja rahoitusprosessien pituudet ovat mahdollisesti erimittaisia. (Oikeusministeriön varojenjakomuistio, 2009, 72.)

Blumme ym. kirjoittaa, että tarkasteltavan ajanjakson minimipituus voisi olla siten, että yhtiön toiminnan jatkuvuus ja maksukykyisyys riittäisi seuraavan tilinpäätöksen valmistumiseen asti. Kirjanpitolain 3:3.1 § 1 kohdan mukaisesti tilinpäätös tehdään noudattaen toiminnan jatkuvuuden periaatetta kirjanpitovelvollisen osalta. Tämän tarkoitus on, että tilinpäätöstä tehdessä se pitää laatia siten, että seuraavanakin vuonna tullaan laatimaan tilinpäätös yhtiön osalta. Arviointiin vaikuttaa aina tapauskohtaisuus ja se voisi olla olosuhteista riippuvainen ja täten pidempi. Mahdollista on myös, että jokin yllättävä ennalta arvaamaton tapaus vaikuttaa yhtiön maksukykyyn pian varojenjakamisen jälkeen. Tällaisessa tilanteessa Blummen ym. mukaan tulee tarkastella ja arvioida tapahtuman ennakoitavuutta varojenjaon hetkellä. (Blumme, ym. 2010, 124.)

Valmistelussa oli mietitty mahdollisuutta asettaa ajallinen oletta- ja vähimmäissäännös, jota hallituksen velvollisuus täydentäisi kun he arvioivat maksukykyä pidemmällä ajanjaksolla, jos yhtiön hallitus toteaa sen tarpeen mukaiseksi. Säännökseen sisällytettäisiin harhaanjohtamisen mahdollisuus. Tästä syystä muistiossa ei ollut ehdotusta aikaan perustuvan raportoinnin rajoitusta koskien maksukykyä. (Oikeusministeriön varojenjakomuistio, 2009, 73.)

5.5 Hallituksen jäsenen vastuu laittomasta varojenjaosta

5.5.1 Vastuu yleisellä tasolla

Osakeyhtiölakiin on kirjattu omat säännökset yhtiön lukuun työskentelevien tahojen henkilökohtaisesta rangaistusvastuusta ja henkilökohtaisesta vahingonkorvausvastuusta. Vahingonkorvausnormit osakeyhtiölain 22 luvussa sekä 25 luvussa olevat rangaistussäännökset muodostavat yhdessä osan osakeyhtiöoikeudellisesta vastuu järjestelmästä, eikä ne rajaa eri tahoihin lukeutuvien henkilöiden henkilökohtaista vastuuta muulla, kuin perusteella joka perustuu osakeyhtiölakiin. Tällaisia tyypillisiä esimerkkejä kirjatusta rangaistuksista, jotka ovat mahdollisia soveltaa ovat velallisen epärehellisyysrikokset, joihin käytetään rikoslaissa olevia sääntöjä. (Mähönen & Villa, 2010, 433-466.) Liiketoimintakielto luetaan yhtiön johtoon kohdistuvana sanktiojärjestelmänä (Mähönen & Villa, 2010, 435.), jota pidetään erityisenä hallinnollisena turvaamistoimena (Havansi, 1992, 149).

Laittomana varojenjako OYL 13:2 § pitää maksukykyisyydestin vastaisesti tapahtunutta jakoa. Maksukykyisyydestin rikkomisesta seuraa OYL 13:4 §:n mukainen velvollisuus palauttaa saadut varat yhtiölle. Tapaukseen voidaan myös soveltaa osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännöksiä. (Villa, 2007, 144.) Laiton varojenjako on osakeyhtiölain vastainen rikos ja se on kriminalisoitu (OYL 25:1.1 § 4).

5.5.2 Velvollisuus palauttaa saadut varat

OYL 13:4 §:n mukaan sellaiset varat on palautettava, jotka ovat jaettu vastoin osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen määräyksiä, jos varojen vastaanottaja on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää jaon tapahtuneen vastoin yhtiöjärjestystä tai osakeyhtiölakia. Takaisin annettavalle summalle on myös osakeyhtiölain mukaan maksettava korkoa vuosi perusteisesti.

Laittomasta varojenjaosta tulemana on se, että varat ovat palautettava kokonaisuudessaan, koska ne on saatu laittomasti. Vahingonkorvaukseksi ei lueta palautusvelvollisuutta. Ne tahot jotka ovat osallistuneet laittomaan varojenjako on velvolloitettuja korvaamaan sen summan, joka on jäänyt palauttamatta yhtiöön. Mikäli varojenjakamisen tulemana on yhtiön konkurssi, voivat syntyneet menetetyt ansiot olla paljon jaettua ja sittemmin palautunutta summaa korkeammat. Tämän jälkeen keskiöön nousee kysymys, onko mahdollista että

vahingonkorvauksen määrä tulee ylittämään palauttamatta jääneen summan. (Airaksinen, ym. 2010b, 58-59).

Vuoden 2006 osakeyhtiölaissa palautusvastuu on säädetty myös koskemaan muitakin kuin yhtiön osakkaita. (Savela 2006, 379). Säännöksen soveltaminen on suhteellisen laaja, koska rahat ovat annettava yhtiölle takaisin, vaikka rahojen saaneella osapuolella ei olisi ollut yhtään kanssakäymistä yrityksen osakkaiden tai osakeomistuksen kanssa. (Airaksinen, ym. 2010b, 55.) Savelan mukaan tilannetta tulee arvioida aina sitä tarkemmin mitä läheisempi suhde osapuolella on ollut yritykseen. (Savela, 2006, 388.)

Velvollisuus palauttaa varat koskee kaikkia tapoja joilla yhtiöstä on varat jaettu jos ne ovat olleet osakeyhtiölain vastaisia (Savela, 2006, 387). Tarkasteluun otetaan myös vilpittömän mielen vaatimus ja osa asioista korjaantuu tämän avulla. Tahot jotka ovat osallistuneet varojenjakoön voidaan tuomita rikosoikeudellisiin ja vahingonkorvauksellisiin seuraamuksiin, vaikka vaikka varoja vastaanottaneet olisivat olleet vilpittömässä mielessä. (Airaksinen, ym. 2010b, 56.)

5.5.3 Vahingonkorvaussäännös osakeyhtiölaissa

OYL 22:1 §:n perusteella hallituksen jäsenet ovat vahingonkorvausvelvollisuuden alaisia ja heidän tulee ottaa vastuu vahingoista, joka johtuu varojen jakamisesta laittomin perustein. Hallituksessa olleiden henkilöiden on osoitettava, että he ovat toimineet vastuullisesti ja tällöin he vapautuvat vastuusta. Maksukykyarvion laatiminen ja dokumentoiminen olisi hallitukselle eduksi, koska sillä hallitus pystyisi osoittamaan toimineensa vastuullisesti ja ottaneen varojenjaossa huomioon yhtiön maksukyvyn. Tällä huolellisesti laaditulla dokumentilla hallitus pystyisi osoittamaan ne seikat, jotka se on tiennyt varoja jaettaessa. Kyseinen arvio helpottaisi hallituksen tilannetta, mikäli heidän tulisi näyttää toteen toimineensa huolellisesti, jos varojenjaosta syntyy riitaa. Jos arvioita ei ole laadittu ja dokumentoitu, vastuun välttämiseksi hallituksen on pystyttävä osoittamaan muulla tavalla huolellisuus ja se, että he ovat asianmukaisesti arvioineet yhtiön maksukykyä. (Oikeusministeriön varojenjako- ja maksu- ja vahingonkorvausmuistio, 2009, 87.)

Kyläkallion ym. mukaan tilanne jossa varojenjakaminen on johtanut maksukyvyttömyyteen yhtiön osalta ja tämän seurauksena on esitetty vahingonkorvausvaatimus, on jokaisen

hallituksessa olevan jäsenen tietoisuus maksukyvyttömyydestä arvioitava erikseen (Kyläkallio, ym. 2012b, 327).

5.5.4. Rangaistussäännös osakeyhtiölaissa

Ilman painavia syitä ei tulisi turvautua rangaistussäännöksiin osakeyhtiöoikeudessa. Nämä tulevat kyseeseen tapauksessa jossa siviilioikeudellisilla sanktioita ei voida pitää tarpeeksi tehokkaina sanktioina esimerkkinä vahingonkorvauksen riittämättömyys. Tyypillisesti kyseessä voi olla tapaus, jossa vahingon aiheuttamisen ja vahingon kokoluokan tosiasiallinen todentaminen on haastavaa. Laittoman varojenjaon osalta myös sen vakavuuden laatu lainvastaisuuden osalta voi olla peruste kriminalisoinnille. (HE 109/2005, 209.) OYL 25:1.1 §:n 4 kohdan mukaan: *“Se, joka tahallaan osakkeenomistajan tai velkojien suojaa loukaten jakaa yhtiön varoja osakeyhtiölain säännösten vastaisesti, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi”*. Laittomasti suoritettua varojenjakoja on selkeytetty vuosien kuluessa, vaikka se pääosin vastaakin vanhaa osakeyhtiölakia sisällöllisesti. Tahallisuus tekee osakeyhtiörikoksesta rangaistavan (HE 109/2005, 210). Yritys ei riitä rangaistukseen, vaan teon tulee olla täyttynyt, jotta se on rangaistava. Vahingon aiheuttaminen ei ole osakeyhtiörikoksessa edellytys rangaistukselle. (Savela, 2009, 3, 19.)

OYL 25:1.1 § 4 kohta rankaisee, mikäli varoja on jaettu. Pykälässä ei tosin täsmennetä sitä mitä jakaminen tarkoittaa. Savelan (2009) mukaan tätä tulisi tulkita tavalla, jossa sana jakaa viittaa osakeyhtiölain 13 luvussa olevaan päätöksen tekemiseen osingonjaosta eikä varojen maksamista. Hänen mukaansa osakeyhtiörikosta tulee tulkita samoin, eli jo laitton velan kirjaaminen kirjanpitoon tai laitton varojenjakopäätöksen tekeminen täyttää rikoksen tunnusmerkistön. (Savela, 2009, 10.)

Tilanne jossa kaikki osakkeenomistajat ovat suostuneet vapaan pääoman jakamiseen ei lähtökohtaisesti voisi kuulua rangaistavuuden piiriin. Mikäli yritys on maksukykyinen eikä kyseinen jakaminen ole omiaan aiheuttamaan yrityksen maksukyvyyn oleellista heikkenemistä. (Savela, 2009, 19-20.)

Varojenjakoja ei sinänsä katsota olevan vakuuden antaminen, koron maksu tai pääomalainan takaisinmaksu vaikka takaisinmaksu olisi OYL 12:1.1 §:n vastainen. Mutta OYL 12:1.2 §:n

mukaan toimet jotka ovat samankaltaiset kuin edellä mainitut rinnastetaan laittomaan varojenjakoön (Savela, 2009, 9). Edellä mainittuihin jakoihin sovelletaan OYL 12:1.2 §:n mukaan varojen palautusvelvollisuutta, joka on kirjattu OYL 13:4 §:ään.

Rangaistavaa on mikäli jokin laissa kirjetetuista tavallaan laillisista varojenjakoimista toteutetaan vastoin osakeyhtiölakia. Tämän vuoksi muukin laitton varojenjako on rangaistavaa. Laitton varojenjako on mahdollista tehdä kahdella tavalla, se on joko peitelty, jossa oikeustoimen varojenjako luenteisuus koitetaan salata tai se tehdään avoimesti jossa siitä on tehty varojenjako päätös. (Savela, 2009, 9.)

Rikosoikeudellisesta näkökulmasta katsottuna osakeyhtiörikosta ei pidetä merkityksellisenä ja siihen verrattavia tapauksia on ollut aika vain muutamia. Tilanteessa suuri painoarvo on rangaistavuudella, jossa arvioidaan vahingonkorvausvastuuta yhtiöoikeuden näkökulmasta. (Savela, 2009, 3.)

5.5.5 Muut mahdolliset seuraukset

Velallisen epärehellisyys

Laitton varojen jakaminen voi olla omiaan täyttämään RL 39:1 § ja 1a §:n mukaisen tunnusmerkistön. Täten se voi olla velallisen epärehellisyyttä ja tällöin lievempänä säännöksenä väistyy OYL 25:1 §:lä (OYL 25:1.2 §, Airaksinen, ym. 2010b, 99). RL 39:1.1 §:n kohdan 2 mukaan *“Velallinen, joka ilman hyväksyttävää syytä lahjoittaa tai muuten luovuttaa omaisuuttaan, ja siten aiheuttaa maksukyvyttömäksi tulemisen tai oleellisesti pahentaa maksukyvyttömyyttään, on tuomittava velallisen epärehellisyydestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi”*. RL 39:2 §:n mukaan törkeästä velallisen epärehellisyydestä maksimirangaistus on neljä vuotta vankeutta. Velkojien oikeuksia suojellaan velallisen epärehellisyyden rangaistavuudella. Tästä syystä varojen luovuttamisen hyväksyttävyys ja sen arviointi on olennaista velkojien näkökulmaa tarkasteltaessa. Tämä tarkoittaa osakeyhtiölle sitä, että kun varoja luovutetaan yhtiöstä on noudatettava osakeyhtiölakia. (KKO 2005:68.)

Ensisijainen tarkoitus on ollut kriminalisoimalla velallisen epärehellisyys suojata velkojia yleisesti sen varalta, että velallinen voi alkaa sellaisiin toimiin, jotka loukkaavat velkojia, kun velallinen tietää mahdollisista maksuvaikeuksista. Tunnuksmerkistö tarkastelee sitä, millä tavalla velallinen käytös verrattuna säännöksessä kuivatulla toimilla on ollut omiaan

aiheuttamaan maksukyvyttömyyden tai oleellisesti pahentanut yrityksen tilaa. Arviointiin perustuu se, pystyykö velallinen suoriutumaan veloistaan niiden erääntyessä, kun velallisen tulot ja menot ovat otettu huomioon. Toimista joita velallinen tekee ja ne aiheuttavat yhtiön maksukyvyttömyyttä taikka pahentaa sitä ovat ne velkojia vahingoittavia. Maksukyvyttömyyden arvioinnilla on tavallaan ennusteen luonne. (KKO, 2004:46.)

Laiton varojenjakaminen ei aina ole velallisen epärehellisyyttä ja täten rangaistavaa, koska tahallisuus pitää sisältyä rikosoikeudelliseen vastuuseen. Vaikka laitton varojenjakaminen vaarantaisi velan antajien taloudellisia intressejä tai se aiheuttaisi vahinkoa heille, se yksin riittää perustamaan rangaistusvastuuta. Mahdollista on kuitenkin todeta, että rahoja on päätetty antaa yhtiöstä vastoin osakeyhtiön säännöksiä, niin muodostuu oletama siitä seikasta, että menettely on ollut harkittua ja tahallista. (Rissanen, ym. 2006, 353, KKO 2005:68.)

Liiketoimintakielto

Liiketoimintakieltoon määrääminen on tärkeä osa johtoon kohdistuvaa sanktiojärjestelmää. Keskeisin tavoite tällä on turvata yhtiön maksukyky. LTKieltoL 4.1 §:n mukaan *“Liiketoimintakieltoon määrätty henkilö ei voi toimia yhtiön hallituksen tai hallituneuvoston jäsenenä eikä toimitusjohtajana, eikä myöskään tosiasiallisesti johtaa yhteisön toimia tai hoitaa sen hallintoa, allekirjoittaa osakeyhtiön perustamissopimusta eikä hankkia suoraan eikä välillisesti yhtiön osakkeita”*. Osakkeiden omistajan ei kuitenkaan ole pakko luopua määräysvallasta, jonka osakkeenomistaja on hankkinut ennen määräämistään liiketoimintakiellon alaiseksi. LTKieltoL 4.1 §:n kohdassa oleva kielto estää henkilön tosiasiallisesti johtaa säätiötä tai yhteisön toimintaa. Tämä estää henkilön vallan käyttämisen yrityksessä sallimattomalla tavalla. (Mähönen & Villa, 2010, 520-523.)

LTKieltoL 4.1: §n mukaan *“Liiketoimintakieltoon määrätty henkilö ei voi harjoittaa liiketoimintaa Suomessa ulkomaille perustetun yhteisön välikätenä käyttäen tai tosiasiallisesti johtaa sellaisen ulkomaille perustetun yhteisön toimintaa, joka harjoittaa liiketoimintaa Suomessa muuten kuin vähäisessä määrin eikä hankkia määräysvaltaa sellaisessa yhteisössä”*. Tällä kiellolla on pyrkimys estää henkilölle määrätyn liiketoimintakiellon kiertäminen yrityksen avulla, joka on perustettu ulkomaille (HE, 82/2006, 8).

Perusteena liiketoimintakiellolle on lähtökohtaisesti velkojiin osuva sopimaton menettely velallisen osalta. Tapauksessa yrityksen velkoja lisätään tai yrityksen varallisuutta lasketaan

tavalla, jossa velkojien mahdollisuudet saada omat saatavat ovat oleellisesti vaarassa (HE, 29/1985, 9). LTKieltoL 1 §:n mukaan liiketoimintakielto on mahdollista langettaa vahingollisen ja sopimattoman toimen ennaltaehkäisemiseksi, sekä luottamuksen säilyttämiseksi liiketoimintaa kohtaan. Liiketoimintakieltoon on mahdollista määrätä vähintään kolmeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi. (LTKieltoL 5 §). RL 16:11 §:ssä säädetään siitä jos liiketoimintakieltoa rikotaan.

Henkilö joka on määrätty liiketoimintakieltoon, ei hänen asemansa johtotehtävissä ei lakkaa automaattisesti kiellosta huolimatta. Edellytyksenä ovat yhteisöainsäädännön mukaiset toimet. Yhteisön toimielimen tulee erottaa hänet toimestaan, tai hänen on itse erottava tehtävästään yhteisössä. (HE, 82/2006, 7.)

6. TILINPÄÄTÖSANALYYSI JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tilinpäätösanalyysissä on mahdollista vertailla kohdeyrityksen tilikausia keskenään tai eri yritysten tilikausia keskenään. Tilinpäätösanalyysit ovat mahdollista jakaa rahavirta-analyysiin, markkinaperusteiseen analyysiin taikka suoriteperusteiseen analyysiin. Rahan liikkeitä seurataan rahavirta-analyysissä ja menot ja tulot jätetään kohdistamatta eri tilikausille. Markkinaperusteisessa analyysissä yhdistetään tiedot osakemarkkinoiden ja tilinpäätöstietojen mukaisesti. Suoriteperusteisessa analyysissä menot ja tulot taltioidaan niiden ilmaantuessa ja tarvittaessa ne jaksotetaan omille tilikausilleen. (Kallunki, Kytönen, 2002, 14.)

Tutkimuksessa analysoidaan Case yrityksen kolmea tilikautta vuosilta 2018, 2019 ja 2020. Kaikki tilikaudet ovat tilintarkastajan tarkastamia. Tilikausien analysoinnilla pyritään saamaan tarkka kuva yrityksen ensimmäisistä vuosista toiminnassa ja niistä mahdollisista seikoista, joiden vuoksi on ollut mahdollisuus oman pääoman menettämiseen. Tilinpäätöksen tarkoitus on kertoa lukijalle yrityksen pääomarakenteesta, kannattavuudesta ja rahoituksesta. (Kallunki, Kytönen, 2002, 14.)

6.1 Kannattavuuden mittaaminen

Yrityksen tilikauden tulos on mittari sille, miten yritys on toiminut ja pärjännyt tilikauden aikana. Kannattavuuden. Kannattavuuden suhteellisia mittareita käytetään tilanteissa, joissa halutaan tutkia ja vertailla eri yrityksiä tai yhden yrityksen tilikausia keskenään. Näin on mahdollista seurata kannattavuutta ja kehitystä. Kahdella periaatteella on mahdollista muodostaa tunnuslukuja. Yrityksen jota tutkitaan, sen tulosta on mahdollista verrata joko pääomaan tai liikevaihtoon. Pääomaan suhteutettuja mittareita tuoton osalta ovat sijoitetun pääoman tuotto prosentti, kokonaispääoman tuotto prosentti ja oman pääoman tuotto prosentti. Katemittareita, jotka ovat suhteutettu liikevaihtoon ovat käyttökate prosentti, liikevoitto prosentti, myyntikate prosentti ja kokonaistulos prosentti. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 172.)

Voitto prosentti lähestymistavaksi kutsutaan tulosta, jota verrataan liikevaihtoon. Tämä tapa sopii yleensä tilanteisiin, joissa kuvataan yrityksen omaa kehitystä eikä sitä verrata muihin

yrittäisiin. Yritys voi pyrkiä tekemään hyvää tulosta suurella volyymillä myynnin suhteen, jossa kate on pieni, tai sitten kate on suuri, mutta myynnin volyymi on puolestaan pieni. Liikevoitto prosenttia pidetään yleisimpänä tunnuslukuna, joka perustuu voitto prosenttiin. Liikevoitossa ei ole mukana rahoituskuluja, jotka on otettu huomioon nettotuloksessa. Sitä korkeampi yrityksen liikevoittoprosentti on, mitä enemmän pääomavaltaisempi kyseinen yhtiö on. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 172-173.) Liikevoittoprosentti lasketaan siten, että liikevoitto / liikevaihdolla x100 %. (Alma Talent, 2021.)

Voittoprosentti perusteinen tunnusluku on käyttökateprosentti. Käyttökateprosentti kertoo yrityksen tuloksen ennen arvonalentumisia että poistoja. Virallisesta tuloslaskelmasta ei ole saatavilla suoraan käyttökateprosentti. Yleisesti käyttökateprosentti on käytössä kun vertaillaan saman toimialan yrityksiä keskenään. Käyttökateprosentille ei ole annettu tavoitearvoa tai raja-arvoa. Käyttökateprosentti lasketaan käyttökate / liikevaihto x 100%. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 173, Alma Talent, 2021)

Oman pääoma tuottoprosentti kertoo yhtiöstä sen kuinka paljon tuottoa se on saanut omalle pääomalle tilikauden aikana. Oman pääoman tuottoprosentin ohjearvot ovat Balance Consultingin mukaan seuraavanlaiset: *“alle 5 % heikko, 5-10 % välttävä, 10-15 % tyydyttävä, 15-20 % hyvä ja yli 20 % erinomainen.”* Oman pääoman tuottoprosentti lasketaan kaavalla voitto / keskimääräinen oma pääoma tilikaudella x 100 %. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 173, Alma Talent, 2021.)

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti mittaa yhtiön sen tuoton tilikauden aikana, jonka se on saanut pääomalle tai sijoitetulle korolle. Lähtökohtaisesti yhtiön sijoitetun pääoman tuotto pitäisi olla suurempi kuin lainakorkojen tuoton. Tämä sen takia, että sijoittajat vaativat korkeampaa tuottoa tapauksessa jossa riskit ovat korkeammat. Ohjearvot tähän ovat Balance Consultingin mukaan seuraavat: *“alle 3% heikko, 3-6 % välttävä, 6-10% tyydyttävä, 10-15% hyvä ja yli 15% erinomainen.”* Kaava jolla sijoitetun pääoman tuottoprosentti lasketaan seuraavalla tavalla: voitto + rahoituskulut / keskimääräinen sijoitettu pääoma tilikauden aikana x 100%. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 173-174, Alma Talent, 2021.)

Kokonaispääoman tuottoprosentilla mitataan kaikille investoinneille saatu tuotto. Tällä mitataan yrityksen tuottoa yhteiskunnan näkökulmasta katsottuna. Tämä kertoo sen kuinka paljon resurssit tuottavat. Balance Consultingin ohjearvot tälle puolestaan seuraavat: *“alle 5*

% heikko, 5-10 % tyydyttävä ja yli 10 % hyvä.” Kaava kokonaispääoman tuottoprosentin laskemiseen on seuraava: $\text{voitto} + \text{rahoituskulut} + \text{verot} / \text{kokonaispääoma} \times 100 \%$. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 174, Alma Talent, 2021.)

6.1.1 Vakavaraisuus

Vakavaraisuuden tunnusluvut mittaavat yhtiön kykyä selviytyä velvoitteistaan pitkällä aikavälillä. Nämä tunnusluvut kuvaavat suhdetta, joka on yrityksen vieraan ja oman pääoman välillä. Yritys jonka pääoma koostuu vieraasta pääomasta, on sen vakavaraisuus alempi. Yleisimmät vakavaraisuuden tunnusluvut ovat suhteellinen velkaantuneisuus, omavaraisuusaste ja nettovelkaantumisaste. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 174.)

6.1.2 Omavaraisuusaste

Vakavaraisuuden perus mittarina voidaan pitää omavaraisuusastetta. Omavaraisuusaste kertoo oman pääoman ja vieraan pääoman välistä suhdetta, joka kertoo laskijalle kuinka suuri osuus yrityksen varallisuudesta on rahoitettu yrityksen omalla pääomalla. Tällä katsotaan tappion sietokykyä, kykyä selviytyä pitkän tähtäimen velvoitteista ja tietysti se kertoo yhtiön vakavaraisuudesta. Balance Consultingin ohjearvot tälle ovat *“alle 15% heikko, 15-25 % välttävä, 25-35 % tyydyttävä, 35-50 % hyvä ja yli 50 % erinomainen.”* Kaava tämän laskemiseen on $\text{oma pääoma} / \text{koko pääoma} \times 100 \%$. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 175, Alma Talent, 2021.)

6.1.3 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo yrityksestä sen, kuinka suuri suhde on yrityksen liikevaihdolla ja vieraalla pääomalla. Erilaisilla yrityksillä vierasta pääomaa on eri suhteissa. Balance Consultingin ohjearvot tämän tulkitsemiseen ovat esimerkiksi seuraavanlaisia: yli 80 % heikko, 40-80 % tyydyttävä ja alle 40 % hyvä. Kaava suhteellisen velkaantuneisuuden laskemiseen on $\text{taseen velat} / \text{liikevaihto} \times 100 \%$. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 175, Alma Talent, 2021.)

6.1.4 Nettovelkaantuneisuus

Gearing eli nettovelkaantuneisuusaste mittaa yrityksessä olevan korollisen vieraan pääoman ja yrityksen oman pääoman suhdetta. Korollisesta vieraasta pääomasta vähennetään likvidit varat, tällä saadaan selvitettyä yrityksen nettovelka. Tämän tunnusluvun tarkoitus on kertoa oman ja vieraan pääoman suhdetta tapauksessa, jossa yhtiö käyttäisi kaiken likvidin omaisuuden korollisten velkojen lyhentämisen. Likvidejä varoja ovat rahoitusarvopaperit ja rahat. Balance Consultingin mukaan ohjearvot tälle ovat *“yli 200% heikko, 120-200% välttävä, 60-120 % tyydyttävä, 10-60 % hyvä ja alle 10% erinomainen.”* Gearing eli nettovelkaantumisaste lasketaan seuraavalla kaavalla: korollinen vieras pääoma - likvidit rahavarat / oma pääoma x 100 %. (Leppiniemi, Kykkänen, 2015, 175-176, Alma Talent, 2021.)

6.2 Tutkimuksen toteutus

Lähestymistavaltaan tämä kyseinen tutkimus edustaa laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta ja se on tapaustutkimuksena tehty. Aineistonkeruussa on hyödynnetty kohdeyrityksen tilinpäätöstietoja kolmelta tilikaudelta ja teemahaastattelua jossa haastateltavina olivat yrityksen hallituksen jäsenet.

6.2.1 Metodologia tutkimuksessa

Tutkimukset voivat olla lähestymistavaltaan joko kvalitatiivisia eli laadullisia tutkimuksia tai kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimuksia. Molempia tapoja on mahdollista hyödyntää tutkimuksissa. Tällaiset tutkimukset ovat nimeltään monimetodistiseksi tutkimuksiksi. Tutkimusotteella tarkoitetaan kokonaisuutta käytettyjen menetelmien osalta, joiden mukaan tutkimusongelmaa on pyritty ratkaista. (Kananen 2015, 63.) Tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimuksen lähestymistavasta riippuu tutkimustavan valinta (Heikkilä 2010, 16).

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on ymmärtää tutkittavan ilmiön laatua ja ominaisuutta syvällisesti että yksityiskohtaisesti (Kananen 2015, 70-71). Laadullisessa tutkimuksessa otoskoko rajoitetaan vain muutamaun valittuun kohteeseen, joiden valinnassa on käytetty harkintaa ja näitä kohteita pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Tuloksia joita tutkimuksessa saadaan ei ole tarkoituksenmukaista yleistää. (Heikkilä 2010,

16.) Teoriat eivät ohjeista menetelmien suunnittelussa niin paljoa laadullisissa tutkimuksissa kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on kehittää kokonaan uutta tietoa tai syvällisempää ulottuvuutta tutkittavasta asiasta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen tekijä on lähellä tutkittavia kohteita ja on myös mahdollista, että tutkija osallistuu tutkittavien kohteiden toimintaan. Tutkija tekee omia perusteltuja tulkintoja tutkittavasta asiasta. (Ojasalo ym. 2014, 105.)

Tapaustutkimus on yksi vanhoista tutkimusstrategioista, johon tämäkin tutkimus vahvasti linkittyy. Tapaustutkimuksen tarkoitus on tuottaa intensiivistä ja yksityiskohtaista informaatiota pienestä joukosta tapauksia tai yksittäisestä tapauksesta. Tällaisina esimerkiksi pidetään ihmisryhmää, yksilöä, yritystä tai prosessia. Yleistäminen ei ole tapaustutkimuksen tarkoitus, vaan sen tarkoitus on ilmiön ymmärrys ja kuvailu. (Hirsjärvi ym. 2009, 134-135.)

Tämä tutkimus on tehty kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa syvällistä ja kokonaisvaltaista tietoa tutkittavana olevasta yrityksestä ja sen hallituksen jäsenten vastuuta tilanteessa, jossa oman pääoman riittävyys on ollut vaakalaudalla. Tutkimuksen keskiössä on tutkittavan asian ymmärtäminen. Tutkimuksessa saatuja tuloksia ei ole tarkoitus yleistää eikä vertailla muiden samalla toimialalla toimivien yritysten kanssa. Kvalitatiivisen tutkimuksen mukaan tutkimukseen on valittu harkitusti yksi yritys ja sen hallituksen jäsenet, joiden tilannetta ja vastuuta pyritään tutkimaan mahdollisimman syvällisesti oman pääoman ja sen tuomien velvoitteiden mukaan. Tutkimusstrategialtaan tätä voidaan pitää tapaustutkimuksena.

6.2.2 Aineiston keruu

Tyypillinen aineistonkeruumenetelmä kvalitatiiviselle tutkimukselle on haastattelu. Yleisin haastattelumuoto laadulliselle tutkimukselle on teemahaastattelu (Kananen 2015, 81). Teemahaastattelua on käytetty osana tätä tutkimusta. Teemahaastattelu on luokaltaan puolistrukturoitu haastattelu. Kyseisessä haastattelu tavassa haastattelija esittää samat tai samanlaiset kysymykset yhtäläisessä järjestyksessä haastateltaville (Hirsjärvi, Hurme 2001, 47). Puolistrukturoidussa haastattelussa on myös mahdollista muuttaa kysymysten järjestystä ja kysymyksiä sen mukaisesti miten haastattelu etenee. Kysymyksiä on mahdollista jättää esittämättä tai tilalle on mahdollista kehittää uusia kysymyksiä. (Ojasalo ym.2014, 106-108.) Haastattelu muotona teemahaastattelu käy hyvin sellaiseen tavoitteeseen, joka tähtää

syvällisen tiedon hankkimiseen siitä ilmiöstä, jota tutkitaan. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2006).

Aihepiirit eli teemahaastattelussa käytetyt teemat ovat yleisesti haastateltavien tiedossa ja ne ovat kaikille haastateltaville samat, mutta tiettyä pakollista järjestystä kysymyksillä ei ole (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Eteneminen haastattelussa kulkee teemoittain, mutta eroavaisuuksia voi tulla haastatteluiden kesken siinä, missä järjestyksessä teemoja käydään lävitse. (Eskola, Suoranta 1998, 86-87, Hirsjärvi, Hurme 2001, 47.)

Keskustelunaiheena teemat ovat laajoja, joihin ei voi antaa vastausta suppeasti. Teemahaastattelujen käytettävyyttä selittää osaltaan sillä, että haastateltavien puhuminen antaa haastattelulle lisää painoarvoa. Tutkimusaineistoa on täten mahdollista kerätä paljon, vaikka teeman otsikko olisi pieni. Tutkijan pitää osata valita sellaiset teemat, joilla on mahdollista kerätä kattava aineisto joka kattaa tutkittavan ilmiön hyvin. Tutkijalta edellytetään ennakkotietoa aihepiiristä tai näkemystä aiheesta. (Kananen 2015, 148-149.) Tärkeässä osassa ovat myös haastateltavat henkilöt, joita ovat yrityksen hallituksen jäsenet. Tutkimukseen ja haastatteluun tulee valita harkiten ne haastateltavat, joilta oletetaan saavan tärkeää informaatiota koskien tutkimusta. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka 2006.)

Työn liitteistä löytyvät haastattelun teemat ja ne ovat liitteissä teemahaastattelurunkona (ks. Liite 1). Työssä haluttiin varmistaa mahdollisimman tarkka ja todenmukainen kuva yhtiön hallituksen jäsenten ajatuksista, niin teemahaastattelurunko annettiin haastateltaville etukäteen. Haastateltaville esitettiin myös tarkentavia lisäkysymyksiä sen mukaan, miten haastateltavien vastaukset niitä vaativat. Haastattelu pyrittiin tekemään siten, että haastateltavan oli helppoa ja mahdollista kertoa teema-alueista vapaasti sellaisia asioita, joita hän piti tärkeänä. Tällä tavalla haastateltavien omat näkemykset tulivat paremmin esille. Haastattelujen tahti eteni runkoa nopeampaa ja vastauksia tuli eriaikaisesti runkoon verrattuna.

Haastattelijalla on aikaisempaa kokemusta erikokoisista ja eri toimialoilla toimivista yrityksistä tilitoimisto työskentelyn johdosta. Haastattelija on ollut mukana perustamassa yrityksiä, joten varsin nuoret yritykset ja elämänsä alkutaipaleella olleet yritykset ovat tulleet tutuksi. Näin ollen voidaan katsoa, että haastattelijalla on ollut kokemuksen kautta kyky muotoilla ja toteuttaa teemahaastattelu ja haastattelutilanne.

Haastatteluihin valikoituneilla henkilöillä oli kaikilla erilaisia taustoja niin koulutuksen kuin yrittäjyydenkin saralla. Heidän taustansa koulutuksen osalta oli peruskoulu ja 20 vuotta yrittäjänä, ammattikoulu ja ei aiempaa yrittäjäkokemusta ja ammattikoulu ja sivutoimisena yrittäjänä joitakin vuosia. Heidän lähestymistään yrittäjyyteen voidaan pitää käytännön läheisenä. Haastatteluja tuli yhteensä kuusi kappaletta, koska yhtä aikaan heitä ei voitu haastatella työkiireiden vuoksi ja keskeytyksiä tuli kesken haastattelujen, joten haastattelijalta tarvittiin tiettyä pelisilmää ja ratkaisun sietokykyä ja tiettyä rauhallisuutta.

Haastattelut toteutettiin loppuvuodesta 2020 ja alkuvuodesta 2021. Haastattelurungon avulla haastattelija pyrki pitämään haastattelut ajallisesti samalla tasolla. Haastattelut nauhoitettiin ja haastattelujen yhteiskesto oli 88 minuuttia. Haastattelut litteroitiin kirjalliseen muotoon, jotta niitä oli yksityiskohtaisempaa analysoida. Tutkimuksessa on tärkeää saada tuloksena syvällistä ymmärrystä, kuin yleistettävissä olevaa tutkimustulosta. (Heikkilä, 2010, 16.)

Saatu aineistoa voidaan pitää riittävänä ja kattavana, koska haastattelijan mielestä haastatteluiden edetessä saavutettiin piste, jonka jälkeen tutkimukseen ei enää saatu olennaista ja uutta tietoa. Tätä pistettä pidetään saturaatiopisteenä. Aineistoa voidaan pitää kylläisenä tilanteessa, jossa vastaukset alkavat toistaa itseään. (Eskola, Suoranta, 1998, 62.) Sisällönanalyysimenetelmää on hyödynnetty haastatteluaineiston tulkinnessa. Haastateltavat esitetään tutkimuksessa H1, H2 ja H3 nimikkeillä.

Taulukko 1.

Hallituksen taustatiedot

	H1	H2	H3
Peruskoulu	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Ammattikoulu	Kyllä	Ei	Kyllä
Lukio	Ei	Ei	Kyllä
Aiempi yrittäjyys	Ei	20 vuotta	5 vuotta
Palkkatyö	10 vuotta	Ei	15 vuotta
Aiemmin hallituksen jäsen	Ei	Ei	Ei
Korkeakoulututkinto	Ei	Ei	Ei

Taulukko 2.

Yhtiön perustaminen ja vastuut

	H1	H2	H3
Perustamisvuosi	2018	2018	2018
Sijoitettu pääoma	5k €	5k € + 65 k €	70k €
Onko hallituksella vastuu yhtiöstä?	Osittainen	Kyllä	Enemmän toimistujohtajalla
Voiko hallitus joutua vahingonkorvaukselliseen vastuuseen?	Ei	Luulen sen olevan mahdollista	Ei
Mikä on negatiivinen oma pääoma?	En osaa sanoa	Sijoitukset ovat alle nolla	Jotakin miinusta
Miten negatiivinen oma pääoma vaikuttaa yhtiöön?	Ei kai mitenkään	Toiminta hankaloituu	Negatiivisesti

Taulukko 3.

Budjetointi ja kustannuslaskenta

	H1	H2	H3
Kuka seuraa yrityksen tilaa?	Kirjanpitäjä	Minä ja kirjanpitäjä	Kirjanpitäjä
Teettekö budjettia?	Ei	Ei	Ei
Kuka seuraa kustannuslaskentaa?	Ei kukaan	Ei kukaan	Ei kukaan
Pääoman vahvistaminen	Mitä tarkoitat	Rahalla	Rahalla
Tulevaisuus	Ihan ok	Hyvä	Hyvä

6.2.3 Tutkimuksen luotettavuus

Virheitä yritetään välttää tutkimusten teossa. Tutkimus on silti altis virheille ja tämän vuoksi tutkimuksissa on arvioitava niiden luotettavuutta erilaisten mittaus- ja tutkimustapojen avulla

(Hirsjärvi ym. 2009, 231; Kananen, 2015, 338). Luotettavuutta arvioidaan tavanomaisesti validiteetin sekä reliabiliteetin turvin.

Pätevyys eli validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittareiden kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. Reliabiliteetti tarkoittaa puolestaan analyysin toistettavuutta, tämä tarkoittaa että mittaus ja tutkimuksen kyky antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Eli kaksi tutkijaa pääsee eri aikoina samaan lopputulokseen. Aina hyödynnetyt mittarit eivät vastaa sitä, mitä tutkija haluaisi. Esimerkkinä tällaisesta se, että tutkija ja haastatteluun osallistuja ymmärtävät kysymykset eritavalla. Mikäli tutkija analysoi näitä saatuja vastauksia oman ajatusmaailmansa mukaan, niin näitä tuloksia ei ole mahdollista pitää asianmukaisina taikka todellisina. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.)

Validiteetti ja reliabiliteetti käsitteitä pyritään välttämään kvalitatiivisessa tutkimuksessa, syy tähän on se, että niiden katsotaan kuuluvan pelkästään kvantitatiiviseen tutkimukseen. Vaikka käsitteitä ei haluttaisi käyttää, tulisi kuitenkin jollakin tavalla arvioida pätevyyttä ja luotettavuutta. Tutkimuksen toteuttamisesta tehty selostus sekä selostus aineiston keruusta auttaa tuomaan luotettavuutta kvalitatiiviseen tutkimukseen. Haastatteluista tulisi esimerkiksi kertoa häiriötekijät, olosuhteet, aika, tutkijan itsearviointi ja virhetulkinnat. Tulosten tulkitseminen vaatii tarkkuutta, eli tutkijan pitää kirjoittaa millä perusteilla hän on tulkintoja tehnyt ja mihin hän perustaa tekemänsä tulkinnan. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-233.)

Tutkimusta tehdessä paljon huomiota kiinnitetään luotettavuuteen. Aihepiiri käsittelee Case yritystä läheisesti, sekä hallituksen vastuuta yleisellä tasolla oman pääoman vähentyessä negatiiviselle tasolle. Haastateltavien näkemykset voivat olla hyvin subjektiivisia. Luotettavuutta tilinpäätösten analysoinnin osalta puoltaa se, että kaikki tilinpäätökset olivat tilintarkastajien tarkastamia ja hyväksymiä.

Luonteensa ja aineiston takia teemahaastatteluun liittyy luottamusta vaarantavia riskejä. Suurin riski on, että tutkija tekee tulkintavirheitä taikka sitten unohtaa esittää jonkin asian, jonka haastateltava olisi kokenut tärkeäksi. Tutkimusprosessin aikana tähän kiinnitettiin erityistä huomiota. Kokonaan riskiä tulkinta virheistä ei saada eliminoitua prosessin aikana. Tämä siitä syystä, että laadullinen tutkimus perustuu tutkijan omiin analysointiin ja perusteluihin tutkimuksessa olleesta asiasta itse noutamansa aineiston pohjalta. (Ojasalo ym.

2014, 105.) Tutkimuksesta on tärkeää saada tuloksellisesti merkityksellinen ymmärrys tutkimuskohteesta, kuin tuottaa yleistettävissä olevia tutkimustuloksia. (Heikkilä, 2010, 16.)

7.CASE YRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Case yrityksen liikevaihto pysyi päättyneellä 2020 tilikaudella lähes paikoillaan. Liikevaihtoa kertyi 712 tuhatta euroa, kun se edellisellä tilikaudella oli 713 tuhatta euroa. Liikevaihdon muutosprosentti oli hieman negatiivinen ollen -0,1 prosenttia. Edellisen tilikauden muutosprosentti oli selvästi positiivinen ollen + 11,0 prosenttia. Käyttöomaisuuden investoinnit jäivät 4 tuhanteen euroon. Investointien määrä alitti laskennallisen korvausinvestointi tason, joka kahden viimeisimmän tilikauden suunnitelmajoistojen keskiarvolla olisi ollut 81 tuhatta euroa. Liikevaihtoon suhteutettuna investoinnit olivat 0,6 prosenttia.

Käyttökate

Case yrityksen käyttökate parani vaikka sen liikevaihto laski edellisestä tilikaudesta. Käyttökate kertyi tilikaudella 124 tuhatta euroa, josta kasvua kertyi edelliseen verrattuna 4 tuhatta euroa ollen 3,3%:ia. Yrityksen suhteellinen kannattavuus parani hieman, sillä käyttökateprosentti nousi edellisen tilikauden 16,8 %:sta 17,4 %:iin. Käyttökate kattoi investoinnit sekä juoksevat rahoituskulut.

Taulukko 4.

Kustannusrakenne, % liikevaihdosta

Vuosi	Muut. tuotot	Aine-käyttö	Ulkop. palvelut	Henkilö. kulut	Muut kulut	Käyttökate
2018	5,6	60,9	0	38,3	18,2	-12,0
2019	10,1	46,0	4,2	29,2	13,9	16,8
2020	10,4	37,4	2,7	30,2	22,8	17,4

Nettorahoituskulut kasvoivat yrityksellä selvästi aiempaan vuoteen verrattuna. Tilikauden nettorahoituskulut olivat 34 tuhatta euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen oli 4 tuhatta euroa ja prosentuaalisesti se tekee 13,3%:ia. Rahoituskulujen kasvu nosti nettorahoituskuluja. Pelkästään korkojen kasvu oli tästä 3 tuhatta euroa. Heikko rahoitusrakenne ja korkea velkaantuneisuus on korkea rahoitusrasite yritykselle. Rahoituskulut ovat 4,8 % :ia yhtiön liikevaihdosta. Nettorahoituskulut olivat 27,5 %:ia käyttökatteesta.

Tulos

Nettotulos on yhtiöllä ollut kasvussa jokaisena tilikautena. Nettotulosta kertyi 12 tuhatta, joka tuplaantui aiempaan vuoteen verrattuna. Yhtiö suhteellinen kannattavuus parani myös hieman. Nettotulosprosentti nousi hieman ollen vuonna 2020 1,7% kun se aiemmin oli 0,8%. Tämä 1,7% oli ylivoimaisesti paras tarkasteltavan jakson ajalta. Kolmen viimeisen tilikauden yhteenlaskettu nettotulos on 186 tuhatta euroa negatiivinen ja vuositasolla tämä tarkoittaa -62 tuhatta per vuosi. Oman pääoman tuotto pitkällä aikavälillä on -432,6 %.

Taulukko 5.

Kannattavuus %

Vuosi	Tulos	Rahoitus- tulos	Netto- tulos	Sijoi. po:n tuotto	Omanpo. tuotto
2018	-26,3	-17,4	-31,8
2019	5,0	12,5	0,8	4,2	63,6
2020	6,5	12,6	1,7	4,9	65,7

Tuloskehitys on ollut yrityksellä erinomainen, mutta silti sijoitetun pääoman tuotto pysyi edellisen tilikauden tasolla ollen 4,9 %:ia. Mikäli katsomme oma pääoman tuottoa se on erinomainen 65,7 %.

Vakavaraisuus ja velkaantuneisuus

Yrityksen omavaraisuusaste on 2 %, jota voidaan pitää heikolla tasolla. Tilikauden lopussa tappiopuskuria oli 25 tuhatta euroa, kun ensimmäisen tilikauden jälkeen se oli vain 6 tuhatta euroa. Tasesubstanssilla laskettuna kasua kertyi huimat 108,3 %:ia verrattaessa vuosia 2019 ja 2020 keskenään. Kokonaistulos 12 tuhatta kasvatti tätä osuutta huomattavasti.

Taulukko 6.

Rahoitusrakenteen kehitys

Vuosi	Omavaraisuus %	Gearing	Suhteellinen velkaantuneisuus (% / 1v)	Nettorah.kulut per käyttökate (%)
2018	0,6	999,0	169,5	999,0
2019	1,1	999,0	152,8	25,4
2020	2,1	999,0	162,7	27,5

Yrityksen suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi huomattavasti edellisestä tilikaudesta. Kaikkien velkojen osuus liikevaihdosta oli 162,7 %, kun se edellisenä tilikautena oli 152,8 %:ia. Yrityksellä oli tilikauden lopussa velkaa 1,2 miljoonaa euroa, josta korottoman velan osuus oli 229 tuhatta euroa eli 19,8 %:ia. Korollisen velan määrässä ei tapahtunut oleellista muutosta. Korollisen velan määrä oli 930 tuhatta euroa ja muutosta edelliseen tilikauteen kertyi 25 tuhatta euroa.

Oman pääoman ja korollisen velan suhteella mitattuna eli Net gearingilla oli heikko ollen 999,0. Tilikauden aikana ei tapahtunut velkaantuneisuudessa oleellisia muutoksia. Yrityksen korkean velkaantuneisuuden johdosta sen on mahdollisestikin haastavaa saada lisärahoitusta. Rahoituksellinen liikkumavara on niukka. Tulorahoitus on keskeisessä roolissa yrityksen toiminnan kannalta. Mikäli tulorahoitus loppuu jostain syystä, yritys ajautuu todennäköisesti likviditeettiongelmiin. Heikko velanhoitokyky yhdessä korkean velkaantuneisuuden kanssa on vaarallinen yhdistelmä yrityksen rahoituksen kannalta.

Maksuvalmius ja likviditeetti

Yrityksen Current ratiolla mitattu maksuvalmius on 1,2 ja se pysyi edellisen vuoden tapaan tyydyttävällä tasolla. Tilikauden loppupuolella yhtiön rahoituspuskurit olivat kohtuulliset. Lyhytaikaiset saamiset, rahavarat ja varastot ylittivät lyhytaikaiset velat 56 tuhannella eurolla. Yrityksen jatkuvaa maksuvalmiutta tukee positiivinen tulorahoitus. Rahavarat kasvoivat tilikauden aikana kolmella tuhannella eurolla ollen tilikauden lopussa neljä tuhatta euroa. Näillä neljällä tuhannella eurolla olisi ollut mahdollista kattaa vain toimintakulut kahdelta päivältä. Kassaliquiditeetin heikkoudesta kertoo Quick ratio, joka oli 0,1.

Toiminnan tehokkuus

Yrityksessä työskenteli keskimäärin tilikauden 2020 aikana 8 henkilöä. Henkilöstömäärä kasvoi prosentuaalisesti 14,3 %, koska työntekijämäärä kasvoi yhdellä henkilöllä. Myynnin tehokkuus heikkeni, vaikka yritys palkkasi yhden työntekijän lisää. Yrityksen henkilöä kohden laskettu liikevaihto supistui 13 tuhannella eurolla eli -12,6 %. Laskennallisesti yksi työntekijä tuotti 89 tuhatta euroa liikevaihtoa.

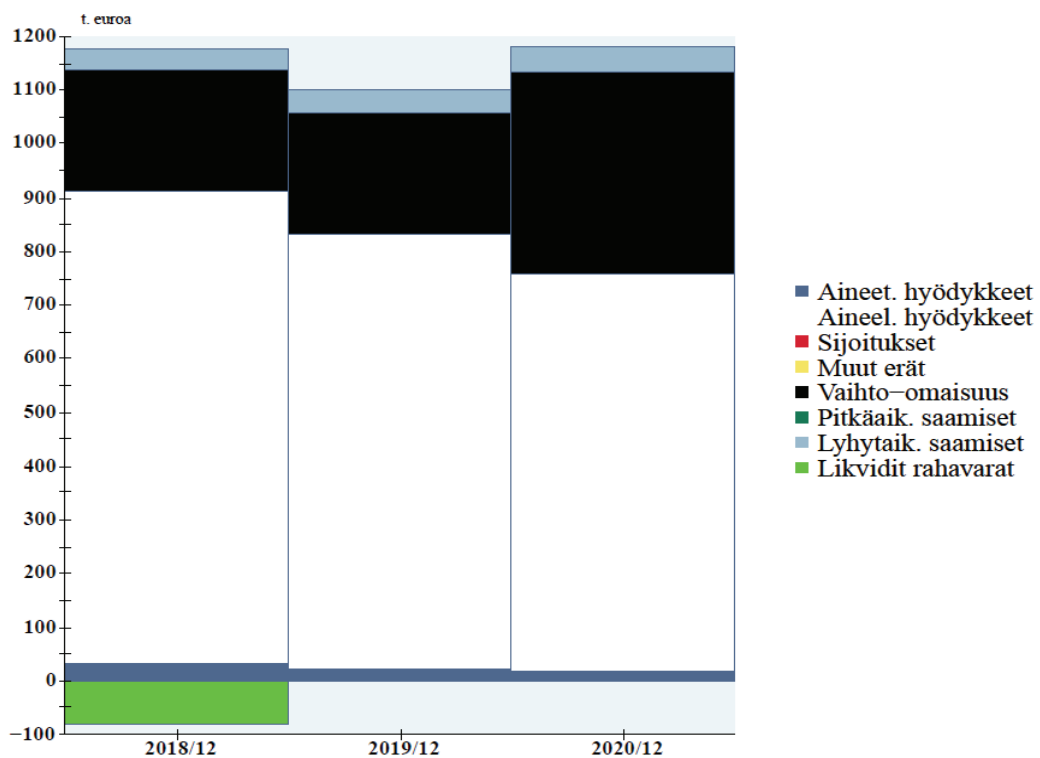
Myynnin lasku vaikutti henkilöstön tehokkuuteen negatiivisesti. Jalostusarvo per henkilö laski edellisestä vuodesta -9,6%:ia eli 5 tuhatta euroa ja täten se oli 42 tuhatta euroa. Henkilöstökulut supistuivat tuottavuuden laskua nopeammin. Henkilöstökulut olivat laskussa tuotetusta jalostusarvosta tarkasteltaessa. Jalostusarvo oli 63,4 %:ia. Kasvussa yrityksessä olivat myös nettotulos että liiketulos. Liiketulos oli henkilöä kohden 6 tuhatta euroa ja nettotulos oli 2 tuhatta euroa per henkilö.

Myyntisaamisten perintä tehokkuudessa ei näyttänyt olleen oleellisia muutoksia. Yrityksen asiakkaat saivat keskimäärin maksuaikaa 18 päivää. Myyntisaamisia yhtiöllä oli tilikauden päättyessä 35 tuhatta euroa, joka sitoi yrityksen varoja 5 tuhatta euroa enemmän kuin aiempina vuotena. Varastoinnin tehokkuus heikkeni huomattavasti edellisestä tilikaudesta. Varastoon sitoutui pääomaa tilikauden lopussa 377 tuhatta euroa, joka on 52,9 % yrityksen liikevaihdosta. Aiempana tilikautena pääomaa sitoutui varastoon 228 tuhatta euroa, joka oli 32,0 %:ia liikevaihdosta.

Taulukko 7.

Tehokkuustunnuslukuja (tuhatta euroa)

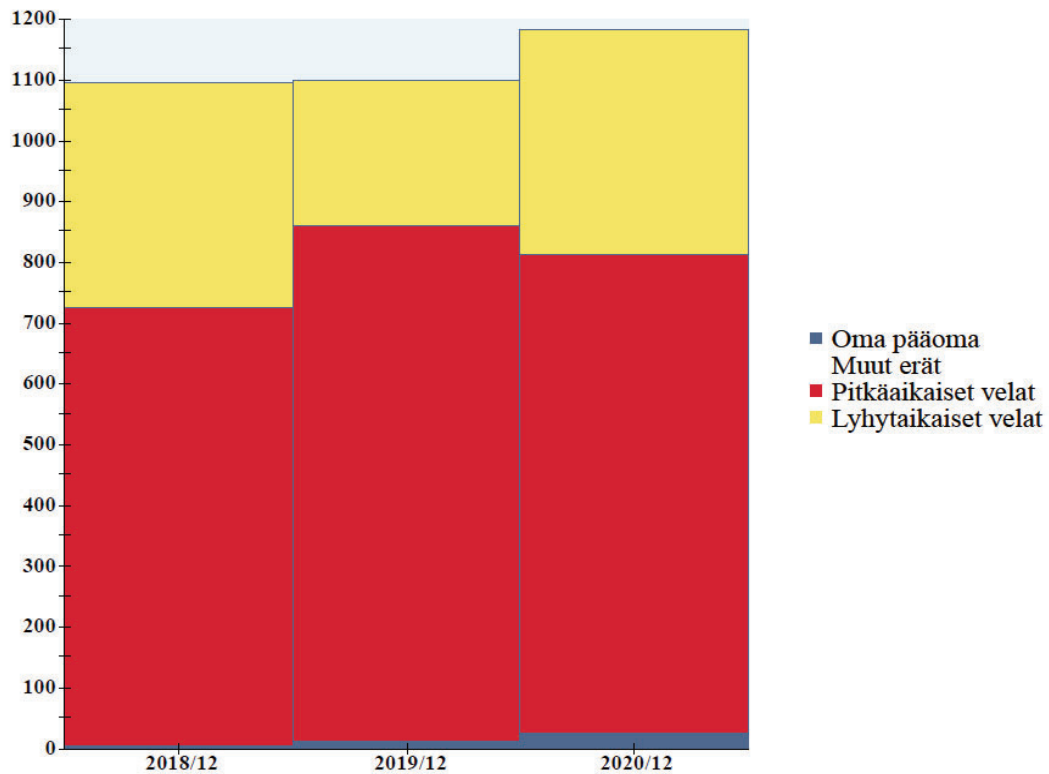
Liikevaihto / henkilö	92	102	89
Jalostusarvo / henkilö	24	47	42
Henkilöstökulut / henkilö	35	30	27
Käyttökate / henkilö	-11	17	15
Liiketulos / henkilö	-24	5	6
Nettotulos / henkilö	-29	1	2
Reaalityöttävyys työstä	0,7	1,6	1,6

Kuvio 1. Omaisuu den rakenne

Kuvio 1 kuvastaa yrityksen omaisuuden rakennetta. Vaihto-omaisuuden määrä on kasvanut huomattavasti tilikauden 2020 aikana. Suurin osa yhtiön omaisuudesta koostuu toimitiloista,

joissa yritys toimii. Tilat eivät siis ole erillisin yhtiön, vaan ne kuuluvat yrityksen y-tunnuksen alle. Yhtiöllä on käytössä 7% menojäännöspoisto, joka laskee huomattavasti tilojen kirjanpidollista arvoa.

Kuvio 2. Pääomarakenne.

Kuvio 2 kuvastaa puolestaan yhtiön pääomarakennetta. Positiivisena asiana on oman pääoman kasvu, vaikka se hidasta onkin ollut. Lyhytaikaisten velkojen muutoksista kertoo varaston muutokset. Tavaravarastoja on muokattu toiminnalle sopivaksi. Vuonna 2019 yhtiö oli palauttanut tukkuliikkeelle sellaisia tuotteita, joilla ei ollut menekkiä yhtiön kauppalaueella. Vuonna 2020 varastoon ostettiin tukkurilta sellaista tavaraa, jonka menekki pitäisi olla huomattavasti parempaa kuin vuoden 2019 tavaralla. Tärkeintä yrityksen kannalta on se, että yhtiön velat ovat yhtä suuret, kuin yrityksen kiinteistön arvo. Tämä tarkoittaa, että yhtiön kaikki varat ovat suuremmat kuin velat.

8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Case yrityksen yhdelläkään hallituksen jäsenellä ei ollut korkeakoulututkintoa eikä aiempaa kokemusta toisen yrityksen hallituksen jäsenyydestä. Heidän koulutuksen taustat erosivat toisistaan huomattavasti. Yhdellä jäsenellä peruskoulu oli ainoa suoritettu koulutusaste. Tosin hän oli ainoa, joka oli työllistännyt itsensä koko työuransa ajan, kun kaksi muuta jäsentä olivat olleet palkkatyössä. Tutkimuksessa keskeiseen rooliin nousi juurikin hallituksen jäsenen vastuu yhtiöstä ja niistä toimista, joita heidän tulee tehdä erilaisissa tilanteissa koskien yrityksen taloutta.

Vastausten perusteella hallituksen jäsen H2 antoi huomattavasti kattavampia ja asiantuntevimpia vastauksia, kuin H1 ja H3. Vaikka hänen koulutustausta oli muita haastateltavia alhaisempi. Yrittäjänä toimiminen on tuonut hänelle tiettyä varmuutta ja asiantuntevuutta yrityksen toimintaan, vaikka hän ei ole toiminut osakeyhtiöissä tätä yhtiötä lukuunottamatta.

Haastateltavien vastaukset olivat suurelta osin huolestuttavia koskien yhtiön pääomaa ja sitä mitä voisi seurata negatiivisesta pääomasta. Hallituksen todellisesta vastuusta ei ollut tietoa, kuin yhdellä haastateltavista. Sijoitetun pääoman määrässäkin oli ristiriitoja yhden vastaajan H1 osalta. Kaksi muuta hallituksen jäsentä tiesivät paljonko yrityksen perustamisvaiheessa on sijoitettu pääomaa. H2 kertoi kuinka paljon ja miten jokainen on sijoittanut varoja yhtiöön. H2 totesi, että ensin osakepääomaan sijoitettiin yhteensä 15 tuhatta euroa, joka on 5 tuhatta euroa per osakas. Sitten he sijoittivat jokainen 65 tuhatta euroa SVOP tilille, jonka jälkeen yhteenlaskettu sijoituksen määrä on ollut 210 tuhatta euroa.

H2 kertoi, että ilman suurta sijoitusta rahoituslaitos ei olisi lähtenyt investointeihin ja yrityksen laajentamiseen mukaan. H2 sanoi että: *“Mikäli emme olisi lähteneet yrityksen perustamisvaiheessa mukaan suhteellisen suurella omarahoitusosuudella, emme olisi yksinkertaisesti saaneet lainaa kiinteistön ostoa ja liiketoiminnan laajentamista varten. Näin jälkeen ajateltuna olisi pitänyt ostaa erilliselle yhtiölle kiinteistö ja olla siinä vuokralla, eikä siten että kaikki romut ovat saman y-tunnuksen alla”*. H2 sanoissa on hyvä näkökulma asiaan syystä, että yrityksen suunnitelman mukaiset poistot ovat todella suuret ja pelkästä rakennuksesta he käyttävät 7 % menojäännöspoistoa. Lisäksi heillä on poistosuunnitelmassa

10 vuoden tasapoisto kiinteistöön kohdistuneille muutostöille sekä perusparannuksille, sekä kone ja kalustosta tulevat poistot.

Mikäli yrityksen oma pääoma olisi laskenut negatiiviselle tasolle, joka oli vuoden 2018 tilinpäätöksessä todella lähellä tappion ollessa 203 587,18 euroa, joka tarkoitti sitä, että pääomaksi jäi vaatimattomat 6 412,82 euroa, mutta se oli positiivinen, niin se riitti. Hallituksen onneksi seuraavat tilikaudet olivat positiivisia ja pääoman lisää rahoittamista ei ole tarvittu.

Case yrityksen talouden seuranta ja sen suunnittelu on yrityksen kirjanpitäjän ja hallituksen jäsenen H2 vastuulla. Asetelma on sinänsä omituinen, koska lähtökohtaisesti kirjanpitäjän työ on tehdä asiakasyrityksen kirjanpito. Tässä tilanteessa H2 totesi että: "Kirjanpitäjältä ostettu palvelu on tuonut minulle mielenrauhaa yrityksen tilan seuraamisesta ja sellaisesta puolueettomasta näkökulmasta annetusta palautteesta. Itsestä tuntui ennen palvelun ostamista, että kaikki vastuu ja asioiden laskeminen ja miettiminen on yksin minun harteillani".

Pääoman vahvistaminen oli kahdelle haastateltavalle tiedostettu asia. Helpoin tapa olisi sijoittaa yhtiöön niin sanottua "omaa rahaa" esimerkiksi SVOP tilille. Tällöin olisi nopein tapa vahvistaa pääomaa jos se jostain syystä laskisi negatiiviselle tasolle.

8.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää osakeyhtiön hallituksen vastuita ja toimenpiteitä sellaisessa tilanteessa, jossa yhtiö on menettämässä oman pääomansa. Tutkimuksessa oli Case yritys, jolla on ollut suuri todennäköisyys menettää oma pääoma jo ensimmäisen tilikauden aikana.

Osakeyhtiön hallituksella on suuri vastuu siitä, että yhtiön talous pysyy heidän hallinnassaan ja sen hoitaminen tulee olla huolellista. Mikäli hallitus laiminlyö sille määrättyjä velvollisuuksia se voi joutua henkilökohtaiseen korvausvastuuseen. Korvausvastuu koskee niin laitonta varojen jakamista kuin sellaisia velkoja joita yhtiö on ottanut sen jälkeen, kun se on menettänyt oman pääomansa ja hallitus ei ole tehnyt siitä rekisteri-ilmoitusta.

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan pitää sitä, että kohde yrityksen oman pääoman menettäminen on ollut todella lähellä ensimmäisen tilikauden jälkeen. Havaittavissa on myös, että hallitus ei ole kokonaisuudessaan tietoinen sille kuuluvista vastuista sekä velvoitteista. Tärkein velvollisuus hallituksella on seurata yrityksen taloudellista tilaa ja tehdä sen eteen oikeita ja oikea-aikaisia päätöksiä ja ratkaisuja.

Yrityksen poistojen suhteen olisi ollut huomattavasti parempi vaihtoehto perustella verottajalle kiinteistön poisto puoleen eli menojäännöspoisto olisi ollut 3,5%. Tämä olisi auttanut huomattavasti yrityksen taloudellista tilaa oman pääoman suuruuden osalta. Hallitusten jäsenten välillä tuntuu olevan suuri ero siinä, missä määrin heille kuuluu vastuuta ja velvoitetta yrityksen talouden seuraamisesta ja epäkohtiin puuttumisesta.

Taloudellinen tilanne näyttää yrityksen ydinliiketoiminnan kannalta hyvälle, koska ydinliiketoiminta tuottaa vuodessa yritykselle 124 tuhatta euroa, mutta poistot ja kiinteistön rahoituskulut laskevat yrityksen nettotulosta todella paljon. Yrityksen hallituksen jäsen H2 on selvästi perillä yrityksessä tapahtuvista asioista ja valmis tekemään ratkaisuja yrityksen etu edellä. Vuoden 2019 investoinnit olivat minimaaliset ja suurempia kiinteistöön tehtäviä remontteja tehtiin tilikauden 2020 aikana. Mikäli nämä olisi jätetty tekemättä, yhtiön nettotulos olisi ollut huomattavasti parempi.

8.2 Jatkotutkimus

Ehdotuksena jatkotutkimukseen olisi covid-19 tilanteen vaikutus uusiin ja nuoriin yrityksiin, jotka ovat perustettu ilman osakepääomaa. Sellaisilla yrityksillä, joissa ei ole lainkaan sijoitettua pääomaa on suuri riski menettää pääoma jo ensimmäisten toimintakuukausien aikana. Haastavaa sellaisten yritysten talouden seurannasta tekee se, että oman pääoman menettäminen voi jäädä kirjanpitäjältä noteerattua, mikäli yritys ei ylitä tilintarkastuksen rajoja.

LÄHDELUETTELO

Kirjallisuus ja artikkelit

Airaksinen, M; Pulkkinen, P; Rasinaho, V. 2010. Osakeyhtiölaki I. 2., uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy. (Airaksinen, ym. 2010a.)

Airaksinen, M; Pulkkinen, P; Rasinaho, V. 2010. Osakeyhtiölaki II, 2., uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy. (Airaksinen, ym. 2010b.)

Alhola, K; Lauslahti, S. 2005. Taloutta johtamista varten. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Blummé, N; Kaarenoja, A; Suontausta, S. 2007. Maksukyky ja osakeyhtiön varojen jakaminen. Helsinki: KHT-Media Oy.

Blummé, N; Kaarenoja, A; Suontausta, S. 2010. Maksukyky, varojenjako ja velkojiensuoja osakeyhtiössä. Helsinki. KHT-Media Oy.

Eskola, J; Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Haaramo, V; Palmuaro, S; Peill, E. 2020. IFRS-raportointi. Helsinki: Alma Talent Oy. Saatavissa:

https://lut.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=alma991500543906254&context=L&vid=358FIN_LUT:LUT&lang=en&search_scope=LUT_CAMPUS_CDI&adaptor=Local%20Search%20Engine&tab=Everything&query=any,contains,haaramo%20ifrs&offset=0. Viitattu: 20.03.2021.

Havansi, E. 1992. Suomen konkurssioikeus. Kolmas, uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. 7.-8. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hirsjärvi, S; Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S; Remes, P; Sajasvaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi Oy.

Immonen, R; Villa, S. (2016). Pääomalainan ja kehitysmenojen käsittely taseessa. Balanssi 1/2016, 44-47.

Immonen, R; Ossa, J; Villa, S. 2011. Osakeyhtiön pääoman hallinta: Osakeyhtiö-, kirjanpito- sekä verolainsäädännön rajapinta muodostettaessa ja järjestettäessä yhtiön pääomaa sekä jaettaessa yhtiön varoja. Helsinki: Talentum Media Oy.

Jokinen, J. 2008. Osakeyhtiön johdon huolellisuusvelvollisuus ja osakeyhtiölain maksukykyisyydestin taloudelliset osatekijät. Defensor Legis 2/2008, s. 239–254.

Kaarenoja, A; Suontausta, S. 2007. Maksukyvyttömyys ja osakeyhtiön varojenjakko. Defensor Legis 2/2007, s. 239–256.

Kallunki, J-P. Kytönen, E. 2002. Uusi tilinpäätösanalyysi. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän AMK:n julkaisuja 202.

Koskelo, P. 1994. Yrityssaneeraus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Kyläkallio, J; Iirola, O; Kyläkallio, K. 2017b. Osakeyhtiö II. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kyläkallio, J; Iirola, O; Kyläkallio, K. Osakeyhtiö II. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kyläkallio, K. 2012. Yrityksen toimimisesta ylivelkaisena ja purkamisesta. Tilisanomat. Saatavilla:

<https://tilisanomat.fi/koulut/yhtiooikeuskoulu-koulut/yrityksen-toimimisesta-ylivelkaisena-ja-purkamisesta-0>. Viitattu 06.10.2020.

Kyläkallio, K. 2010. Osakeyhtiöiden osakepääoman pysyvyydestä. Tilisanomat. Saatavilla: <https://tilisanomat.fi/koulut/yhtiooikeuskoulu-koulut/osakeyhtion-osakepaaoman-pysyvyydesta>. Viitattu: 11.04.2020.

Lehtonen, Y; Mökkönen, K; Töyrylä, H; Seulu, M-R; Tammenkoski R. 2018. Perintä ja luoton hallinta. Helsinki: Alma Talent Oy.

Leppiniemi, J; Lounasmeri, S. 2018. Yritysrahoitus. Helsinki: Alma Talent Oy. Saatavilla: https://lut.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=alma99615255406254&context=L&vid=358FIN_LUT:LUT&lang=en&search_scope=LUT_CAMPUS_CDI&adaptor=Local%20Search%20Engine&isFrbr=true&tab=Everything&query=any,contains,yritysrahoitus&sortby=date_d&facet=frbrgroupid,include,9011451245791723210&offset=0. Viitattu: 21.03.2021.

Leppiniemi, J; Kaisanlahti, T. 2016. Oikeat ja riittävät kirjaukset. Helsinki: Alma Talent Oy.

Leppiniemi, J; Kykkänen, T. 2015. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 9. uudistettu painos. Liettua: Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J. 2012. Osakeyhtiön oman pääoman riittävyys. Tilisanomat. Saatavilla: <https://tilisanomat.fi/talousohjaus/osakeyhtion-oman-paaoman-riittavyys>. Viitattu: 06.02.2021.

Lindström, S; Ahtola, V. 2015. Vastuukysymykset korostuvat ongelmatilanteissa. *Tilisanomat* 5/2015:48–49.

Mähönen, J; Villa, S. 2012. Osakeyhtiö II: Pääomarakenne ja rahoitus. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Mähönen, J; Villa, S. 2006. Osakeyhtiö II: Pääomarakenne ja rahoitus. 1. painos. Helsinki: WSOYpro.

Mähönen, J. 2009. Osakeyhtiön taloudellinen raportointi ja tilintarkastus. 1. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Mähönen, J; Villa, S. 2009. Osakeyhtiö IV: Osakeyhtiö ja verotus. Helsinki: WSOYpro.

Mähönen, J; Säiläkivi, A; – Villa, S. 2006. Osakeyhtiölaki käytännössä. Helsinki: WSOYpro.

Mähönen, J. 2005. Kansainväliset tilinpäätösstandardit ja yhtiöoikeus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Niskanen, J; Niskanen, M. 2013. Yritysrahoitus. 7. uudistettu painos. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Niskanen, J; Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ojasalo, K; Moilanen, T; Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2018a. Osakepääoman alentaminen. Patentti- ja rekisterihallitus. Saatavissa: PRH - Kaupparekisteri - Osakeyhtiön muutosilmoitus - Osakepääoman alentaminen. Viitattu: 06.02.2021.

PricewaterhouseCoopers Oy. 2014. Yhtiön oman pääoman vahvistaminen. PricewaterhouseCoopers Oy. Saatavissa: <https://uutishuone.pwc.fi/yhtion-oman-paaoman-vahvistaminen/#>. Viitattu: 25.02.2021.

Pihlajarinne, T. 2007. Hallituksen jäsenen uudistettu toimintavelvollisuus osakeyhtiön oman pääoman vähentyessä. Lakimies 3/2007 s. 357–373.

PricewaterhouseCoopers Oy. 2014. Yhtiön oman pääoman vahvistaminen. PricewaterhouseCoopers Oy. Saatavissa: <https://uutishuone.pwc.fi/yhtion-oman-paaoman-vahvistaminen/#>. Viitattu: 25.02.2021.

Rekola-Nieminen, L. 2016. Kirjanpitolaki käytännössä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Rissanen, K; Airaksinen, M; Bärlund, J; Castrén, M; Harju, I; Jauhiainen, J; Kaisanlahti, T; Kivivuori, A; Kuoppamäki, P; Mähönen, J; Villa, S; Wilhelmsson, T. 2006. Yritysoikeus. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Saaranen-Kauppinen, A; Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto. Saatavilla: <http://www.fsd.tuni.fi/me-netelmaopetus/kvali/>. Viitattu: 20.05.2021.

Salonen, A. 2000. Osakeyhtiön hallituksen jäsenen huolellisuusvelvollisuus. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.

Savela, A. 2015. Vahingonkorvaus osakeyhtiössä. 3. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Savela, A. 2006. Vahingonkorvaus osakeyhtiössä. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Savela, A. Osakeyhtiörikos ja – rikkomus. DL 1 /2009, s. 3-30.

Sillanpää, M. Lausunto 8.5.2011 Helsingin HO 19.6.2013 antamassa tuomiossa 1798.

Sillanpää, M; Koski, P. 2018. Yhtiöoikeus. Helsinki: Alma Talent Oy.

Tikkanen, H; Frösén, J. 2011. SratMark II: Strategisen markkinoinnin teho ja tulokset. Helsinki: Talentum Media Oy.

Vahtera, V. 2018. Osakeyhtiön oman pääoman menettämisestä ilmoitettava.
Tilisanomat 1/2018:54–57.

Villa, S; Airaksinen, M; Bärlund, J; Jauhiainen, J; Kaisanlahti, T; Knuts, M; Kuoppamäki, P; Kymäläinen, S; Mähönen, J; Pihlajarinne, T; Raitio, J; Rissanen, K; Viitanen, K; Wilhelmsson, T. 2018. Yritysoikeus. Helsinki: Alma Talent Oy.

Villa, S. 2018. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 5. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy.

Villa, S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Villa, S. 2007. Maksukykyisyys- ja tasetesti osakeyhtiölain ja Uuden Seelannin yhtiölain mukaan. Teoksessa Ari Saarnilehto (toim.): Yhtiöoikeudellisia kirjoituksia VI, s. 137– 169. Turku 2007.

Vento, H. 1994. Maksukyvyttömyys ja konkurssi rangaistavuuden edellytyksenä. Tutkimus konkurssirikoksista historian ja rikosoikeuden yleisten oppien valossa. Helsinki. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja, A-sarja N:o 197.

Virallislähteet

HE 29/1985 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi liiketoimintakiellosta.

HE 89/1996 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 109/2005 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

HE 82/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta.

HE 194/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle tilintarkastuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

Kirjanpitolautakunnan yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 12.9.2006.

Kirjanpitolautakunta 1979/2018. Omaan pääomaan merkitylle pääomalainalle suoritettavan tuoton käsittelystä.

Oikeusministeriö: Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus sekä maksukyky- ja tasetesti osakeyhtiön varojenjaossa. Lausuntoja ja selvityksiä 2009:13. Julkaistu 11.5.2009. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-466-882-8>. Viitattu. 18.01.2021.

Talousvaliokunnan mietintö 7/2006 vp. Hallituksen esityksestä uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

Oikeustapaukset

KKO 1997:28

KKO 1998:52

KKO 2000:125

KKO 2003:24

KKO 2004:46

KKO 2005:68

KKO 2005:119

Vaasan HO 7.2.2000

Helsingin HO 311/2017

Muut

Balance Consulting / Alma Talent Oy, 2021. Tunnusluvut. Saatavilla:
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas>. Viitattu: 25.05.2021.

IAS-asetus (1606/2002). Saatavilla:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX:32002R1606>. Viitattu:
13.04.2021.

Oikeusministeriö: Osakeyhtiölakityöryhmän mietintö 2003:4. Saatavilla:
<http://urn.fi/URN:ISBN:952-466-017-2>. Viitattu: 22.03.2021.

KHT Seppo Suontaustan/ RSM Auditsum Oy; KHT-yhteisö, esitelmä XLVI Asianajajapäivillä 10.1.2014: Havainnot hallituksen vastuukysymyksistä suoritettujen erityistarkastuksien valossa. Saatavilla:
<https://docplayer.fi/972655-Xlvi-asianajajapaivat-10-1-2014-havainnot-hallituksen-vastuukysymyksista-suoritettujen-erityistarkastuksien-valossa.html>. Viitattu 04.01.2021.

Pääomadirektiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/30/EU. 2012. Saatavilla:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0030>. Viitattu:
20.04.2021.

LIITTEET

LIITE 1. Teemahaastattelurunko.

1. Hallituksen taustatiedot

- Kuka olet ja mikä rooli teillä on yrityksessä?
- Mikä teidän koulutustaso on?
- Oletteko ollut palkkatyössä?
- Onko teillä aiempaa kokemusta yrittämisestä?
- Onko teillä aiempaa kokemusta osakeyhtiön hallituksessa toimimisesta?

2. Yrityksen perustiedot sekä hallituksen vastuu

- Mikä on yrityksen perustamisvuosi?
- Paljonko sijoititte omaa pääomaa?
- Onko hallituksen mahdollista joutua korvausvastuuseen?
- Mitä on negatiivinen oma pääoma?
- Mikä vaikutus negatiivisella pääomalla on yritykseen?

3. Budjetointi ja kustannuslaskenta

- Ketkä seuraavat yrityksen taloudellista tilaa?
- Teettekö budjetin jokaiselle tilikaudelle?
- Kuka teillä seuraa kustannuslaskentaa?
- Miten voisitte vahvistaa pääomaa?
- Miltä yrityksen tulevaisuus vaikuttaa?

4. Vapaa sana

- Kuvaile tuntemuksia yrittäjyyttä kohtaan.
- Rehellinen mielipide rahoitusmarkkinoista.
- Lähtisittekö tähän, jos tietäisitte etukäteen kaiken jonka tiedätte nyt?